BASAHIN SA TAGALOG →

GINDUGANG SANG 13 OKTUBRE 2026

Ginoo,

Ihatag Mo sa Amon Ining Bukid

IKAWALO NGA TOMO · CYRIL KAG ANNA BROOKS

Ang Tawo nga Nagdanit… Pang…

Cyril kag Anna Brooks

Ikawalo nga Tomo · 1898–1986

Si Dad kag Mom Brooks 4

ANG IYA ESTORYA 5

Gin-ngalan sa Isa ka Misyonero 6

Sa Steerage Pakadto sa Canada 7

Duha ka Tuig sa Atubang sang Inaway 8

Ginluwas para sa Uma sang Misyon 9

Si Anna Carson 10

Kulang ang Pundo, Daku ang mga Promisa 11

Mr. Joy, Joy sa San Juan 12

The Gospel Messengers 13

Los Baños 14

Pauli, kag Balik Liwat 15

ANG TAWO NGA NAGDAPIT KAY PAPA 16

Isa ka Pamatan-on sa Moody 17

Daw Amo Gid sang Isa ka Anak 18

Lima ka Gatos ka Dolyar sa Pamahaw 19

Mga Bata sang Brigade kag ang Baguio 20

Mom kag Dad 21

Grace Abounding, Grace Triumphant 22

Magpagamot sa Idalom 24

SA IYA KAUGALINGON NGA MGA PULONG 25

His Word Runs Swiftly 26

Early Days of Gospel Broadcasting 33

Progress of Missions in the Philippines 39

Call to Missions 49

Daily Church Growth 53

Bible School of the Air News, Mayo 1967 56

MGA LITRATO KAG MGA PAPELES 58

Magbasa Pa 69

Sources 70

Mga Kaupod nga Libro 71

IKAWALO NGA TOMO

Cyril kag Anna Brooks

Ang Tawo nga Nagdapit kay Papa · 1898–1986

GINDUGANG SANG 13 OKTUBRE 2026

IKAWALO NGA TOMO

Si Dad kag Mom Brooks

Si Cyril H. Brooks amo ang misyonero nga nagdapit kay Ken Engle sa Pilipinas. Siya kag ang iya asawa nga si Anna ang nagsugata kay Ken sa Manila Bay sang Marso 1951, nagpasulod sa iya sa ila balay sa San Juan, kag naghatod sang nobya sang nagpakasal siya kay Mary Lou. Sa bilin sang ila kabuhi, ginatawag sila ni Ken kag Mary Lou nga Dad kag Mom Brooks.

Ini nga tomo nagasugid sang ila estorya sa apat ka bahin: ang kabuhi ni Dad Brooks, halin sa iya kaugalingon nga libro; ang mga Brooks kag ang mga Engle; lima sang iya mga artikulo; kag mga litrato kag papeles halin sa file ni Ken kag Mary Lou. Ang bug-os niya nga autobiography, ang *Grace Triumphant*, yara sa serye bilang kaupod nga libro, kag ang kada panid may copyright notice sang 1985.

Pamatii si Dad Brooks

- ▸ A Brooks Family Trilogy
- ▸ The Christian Family
- ▸ Isaiah 9:6-7
- ▸ The Christian Home: Preparing to Be Elders

Ginrekord sang 1976–77. Ang iya anak nga si Ken Brooks, ang kaupod ni Papa sa radyo sa DZAS: pito ka mensahe →

> Palihog indi ninyo pag-agawan ang Dios sang bisan ano nga himaya paagi sa paghatag sang bisan ano nga kredito sa amon.
>
> Cyril H. Brooks, Pasiuna sa Grace Triumphant

Ang mga ginhalinan sini nga tomo nalista sa katapusan. Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers).

UNA NGA BAHIN

Ang Iya Estorya

Lingfield · Victoria · Vimy Ridge · Manila · Los Baños · 1898–1950

GINDUGANG SANG 13 OKTUBRE 2026

1898–1912

Gin-ngalan sa Isa ka Misyonero

Si Cyril Harry Brooks natawo sang 11 Disyembre 1898 malapit sa Lingfield, Surrey, mga beinte-singko ka milya sa bagatnan-sidlangan sang London. Siya ang ikaapat nga anak nanday Harry kag Ellen Brooks. Ang iya amay amo ang head gardener sa Felcourt estate, kag ang iya ginikanan nagasimba sa gamay nga tilipon sang Mission Room sa Lingfield.

Ang iya una nga ngalan halin kay Cyril Bird, isa ka misyonero nga napatay sa hilanat sa Angola duha ka tuig antes sadto. Gintugyan na sang iya ginikanan ang ila anak sa Ginoo para sa pag-alagad bilang misyonero antes pa siya natawo.

Napatay ang iya amay sang anom ka tuig si Cyril. Nadula sang iya iloy ang balay sa estate kag nag-obra siya bilang housekeeper, kag ang pamilya naghalin pakadto sa Blackheath, sa bagatnan-sidlangan sang London. Sang mga tion sang iya ikawalo nga birthday, ang iya manunudlo sa Sunday school nagpamangkot sa iya, “Ano ang mas maputi pa sa niebe?” Ginhunahuna niya ini sing malawig tubtob natun-an niya ang sabat halin sa himno.

> Hugasi ako sa dugo sang Kordero kag mangin mas maputi ako sa niebe.
>
> ang himno nga nagsabat sang pamangkot, sa Grace Triumphant, kapitulo 2

Sang 7 Mayo 1912 ginbawtismuhan si Cyril sa Lingfield, sa baptistry nga ginbuligan sang iya amay patindugon.

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 1 kag 2.

1912–1915

Sa Steerage Pakadto sa Canada

Siyam ka adlaw pagkatapos sang iya bawtismo, sang 16 Mayo 1912, naglawig si Cyril halin sa Southampton upod ang iya iloy kag ang iya utod nga si Florrie. Nagsakay sila sa steerage sang Cunard nga barko nga *Ausonia*, isa ka bulan pagkatapos nga nalunod ang *Titanic*. Gintabok nila ang Canada sakay sa tren pakadto sa Edmonton kag nagpuyo sa isa ka tolda sa patag sa higad sang suba, samtang ang trese anyos nga si Cyril nagapasugo para sa isa ka alahero kag nagadala sang mga telegrama.

Sang 1913 naghalin ang pamilya pakadto sa Victoria, British Columbia, kag nag-upod sa Oaklands assembly. Si Cyril nagapanaka-panaka sa Vancouver Island sang Agosto 1914 sang nagsugod ang inaway. Kinse anyos siya.

Sang 1915 nag-upod siya sa Royal Canadian Garrison Artillery, kag ginsilingan niya sila nga disiotso na siya. Sang nagpalagyo siya agod mag-upod sa isa ka grupo nga pakadto sa France, gin-court-martial siya kag ginhatagan sang traynta ka adlaw sa military nga prisohan. Isa ka gab-i didto nagpulot siya sang Biblia, nagbasa sang Psalm 51, kag gintuad niya ang iya sala sa Dios.

> Kaluoyi ako, O Dios, suno sa imo mahigugmaon nga kaayo.
>
> Psalm 51:1, ang salmo nga iya ginbasa sa military nga prisohan

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 2 kag 3.

1916–1919

Duha ka Tuig sa Atubang sang Inaway

Nagtabok si Cyril pakadto sa France upod ang isa ka battery sang six-inch howitzers. Signaler siya, nga nagadalagan kag nagaayo sang mga linya sang telepono sa tunga sang mga kanyon kag sang headquarters.

> Sa sulod sang duha ka tuig sa inaway wala gid ako nakapabuto sang bisan ano nga klase sang pusil.
>
> Cyril H. Brooks, Grace Triumphant, kapitulo 4

Yara siya sa Vimy Ridge sang Easter Sunday 1917, ang adlaw nga napatay ang iya abyan nga si Frank Maynard. Sadto nga ting-init may bala sang kanyon nga naigo sa kusina kag nakapatay sang pito ka lalaki, lakip ang isa ka suod nga abyan nga nagbulos sa lugar ni Cyril. Sang Septiyembre ang iya kaupod nga si Martin napatay sa iya kilid. Nagpadayon siya sa Ypres kag Passchendaele kag sa katapusan nga pag-abante sang 1918, kag yara siya sa isa ka baryo sa Belgium sang nag-untat ang mga kanyon sang 11 Nobyembre 1918.

Nagpauli siya sa Victoria sang Mayo 1919. Sang ginbalikid niya ini, siling niya tungod lang sa “super-abounding grace” (grasya nga nagauyang-uyang gid) nga nakabalik pa siya.

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 4.

1919–1921

Ginluwas para sa Uma sang Misyon

Sang nakabalik siya sa Victoria, ginbayaan ni Cyril ang tabako kag nagsugod siya basa sang iya Biblia kada adlaw. Sang 1919, sa mga miting sa Victoria Hall, ang manugwali nga si C. A. Swan nagpangamuyo, “Ginoo, ipakita sa ila kon para sa ano sila ginluwas!” Nabatian ni Cyril ang sabat sing maathag pareho sang tingog sang manugwali.

> `Ginluwas ko ikaw agod magkadto sa uma sang misyon!`
>
> Grace Triumphant, kapitulo 5

Nagpangatarungan siya nga bag-o pa lang siya nakapauli, kag nga ang iya balo nga iloy nagakinahanglan sa iya. Nag-abot liwat ang sabat: “Ginbayaan mo ang inyo balay para sa hari kag pungsod, indi ka bala handa nga bayaan ang inyo balay para sa Akon? Wala ka bala nagatuo nga maatipan Ko ang imo iloy?”

Sang Enero 1920 nasulod siya sa ospital tungod sa pneumonia kag pleurisy. Siling sang doktor, “Indi na siya makalampuwas sining gab-i!” Nagpangamuyo ang Oaklands Chapel, kag nabuhi siya, bisan ang kalabanan sadto nga tuig ginagasto niya sa mga ospital.

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), ang Pasiuna kag kapitulo 5.

1921–1922

Si Anna Carson

Sang 1921 ang mga gulang sang Oaklands nagrekomendar kay Cyril sa Missionary Training School sa Brooklyn, New York. Isa sa iya mga kaklase si **Anna Carson**, nga natawo sa Belfast sang 1898 kag nagdaku sa Buffalo, New York, ang tunga-tunga sa siyam ka anak sang isa ka pamilya sang panday. Sang 3 Disyembre 1921 ginsilingan niya siya nga ginahigugma niya siya.

Sadto man nga bulan, sa pangamuyo sang aga, nag-abot ang pulong: “Magkadto ka sa Pilipinas!” Ang isa ka sulat ni George Wightman sa Manila, nga ginbalhag sa *Voices from the Vineyard*, ang nagpamatuod sini sang Bag-o nga Tuig 1922.

> Kinahanglan handa kita nga himuon ang kabubut-on sang Dios antes pa naton mahibaluan kon ano ang Iya kabubut-on.
>
> Grace Triumphant, kapitulo 6

Nagtuon si Anna sang midwifery samtang si Cyril nagawali sa aminhan nga Ontario. Nagpakasal sila sa balay sang mga Carson sa Buffalo sang 20 Septiyembre 1922, nga may isa ka adlaw nga honeymoon sa Niagara Falls, kag sang 30 Nobyembre naglawig sila halin sa Victoria sakay sa *Empress of Asia*.

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 6 kag 7.

1922–1928

Kulang ang Pundo, Daku ang mga Promisa

Nag-abot ang mga Brooks sa Manila sang Miyerkoles 20 Disyembre 1922. Sang gab-i sang Bag-o nga Tuig nagwali si Cyril sang iya una nga wali, sa Gospel Hall sa Walled City. Nangayo siya sa Dios sang isa ka kalag agod pamatud-an ang Iya pagtawag. Sadto nga gab-i, isa ka pamatan-on nga ginatawag **Joaquin dela Cruz** ang nagtuo, kag nangayo nga mabawtismuhan sa amo man nga adlaw. Ginbawtismuhan siya sadto nga gab-i sa Manila Bay.

Kulang ang kuwarta. Sa isa ka tion makabakal sila sang tinapay pero pila lang ka sentimo nga guava jelly ang ila mabakal nga ipahid sini.

> `Kulang ang pundo—daku ang mga promisa.`
>
> Diary ni Cyril, 9 Enero 1923

Nagtuon sila sang Tagalog sa Daet kag Indang, Camarines Norte, nga nagabaligya sang mga Biblia sa balay-balay. Ang ila mga anak nga lalaki natawo sa Mary Johnston Hospital sa Manila: si Leonard, kag dayon si Kenneth sang 1926. Ang ila anak nga babayi nga si Rose nagsunod sang 19 Nobyembre 1931.

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 8, 9 kag 11.

1929–1941

Mr. Joy, Joy sa San Juan

Sang Nobyembre 1929 gin-abangan sang mga Brooks ang ubos nga bahin sang isa ka balay sa J. Basa Street sa San Juan, sa kilid sang tiendahan. Mga traynta ka nagatuo nga ginapanguna-an ni Timotea “Tea” Carreon ang nag-upod sa ila. Si Cyril nagahimo sang mga klase sang kabataan sa mga baryo kada semana, kag halin sa ila paborito nga koro, “Joy, joy, joy, with joy my heart is ringing,” gin-ngalanan siya sang mga kabataan nga “Mr. Joy, joy.”

Si Tea nagtipon halin sa iya gamay nga kita para makabakal sang atop kag mga haligi nga matig-a nga kahoy. Sang 1933 ginpatindog niya ang balangkas sang isa ka kapilya sa H. Lozada Street, kag sang 4 Hulyo ang mga nagatuo naghimo sang *bayanihan*, isa ka tinabangay sa pag-obra, agod patindugon ang mga dingding.

Ato nga gamay nga tilipon nangin San Juan Gospel Hall. Beinte ka tuig sang ulihi, si Ken Engle kag si Mary Lou Leonard nagpakasal didto, kag si Cyril Brooks ang naghatod sang nobya (“Two Verses and Two Rings,” Ikaduha nga Tomo).

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 11.

1935–1941

The Gospel Messengers

Una nga naghambal si Cyril sa radyo sang 24 Pebrero 1935, nga kulba kag paos. Sang Marso 1936 ginkuha niya ang programa sang Domingo sang gab-i nga *The Gospel Messengers* sa estasyon nga KZRM, Manila. Ang isa ka bisita halin sa Guam nagsiling nga isa ka libo ka tawo didto ang nagahulat sini kada semana.

Sang 1940 may isa ka masubo nga marinero sa isa ka submarino sa Manila Bay nga nakabati sang programa kag nagsulat. Wala madugay ang balay sang mga Brooks bukas na sa mga soldado kada Sabado. Ang isa sa ila, si Jesse Miller, sang ulihi nagtukod sang Overseas Christian Servicemen's Centers.

Sang Domingo sang gab-i, 7 Disyembre 1941, isa na lang ka minuto ang nabilin sa programa. Ginkuha ni Cyril ang isa ka card nga may pito ka bersikulo nga "Fear not" (Indi ka magkahadlok) kag ginbasa niya ini. Ang mga eroplano sang Hapon nagapakadto na sa Pearl Harbor kag sa Pilipinas.

> Indi ka magkahadlok, gintubos ko ikaw. Indi ka magkahadlok, kaupod mo ako.
>
> ginbasa sa katapusan nga broadcast, 7 Disyembre 1941

Halin kay Cyril H. Brooks, "Early Days of Gospel Broadcasting in the Philippines", sa Ikatlo nga Bahin.

1942–1945

Los Baños

Pagkatapos sang Pearl Harbor ginbilanggo sang mga Hapon ang mga misyonero bilang “house prisoners” sa ila kaugalingon nga mga balay. Sa sulod sang duha ka tuig kag tunga, nagkabuhi ang mga Brooks paagi sa mga regalo sang mga Filipino nga nagatuo, sa pagbaligya sang ila salakyan kag piano, kag sa mga utang halin sa mga Chinese nga abyan. Sang Hulyo 1944 gindala sila sa internment camp sa Los Baños, Laguna.

Ang pagkaon nagnubo tubtob mga pito ka gatos ka calories kada adlaw. Ang bug-at ni Cyril nagnubo sa 105 ka libra kag ang kay Anna sa 85. Ginkabalak-an niya ang Hebrews 13:5, “Magkontento kamo sa mga butang nga yara sa inyo,” tubtob nahangpan niya ang buot silingon sini.

> Ang Dios wala nagapangayo nga magkontento ako sa mga butang, sa mga kahimtangan, kundi sa Iya mismo.
>
> Grace Triumphant, kapitulo 15

Sang kaagahon sang 23 Pebrero 1945, ang mga paratrooper, mga Filipino nga gerilya kag mga amphibious tank nga nagatabok sa Laguna de Bay ang naghilway sa mga internee. Ang roll call ginpaatras sadto nga aga. “Pagkatapos sang amon pagkaluwas nabatian namon nga may plano ang mga Hapon nga pabuthan kami sang machine gun kon magpila na kami para sa roll call.”

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 13 tubtob 16.

1945–1950

Pauli, kag Balik Liwat

Sang 9 Abril 1945 naglawig ang pamilya sakay sa troopship nga *Admiral Eberle* kag nag-abot sa Long Beach sang 2 Mayo, ang birthday ni Anna. Sa sulod sang apat ka tuig nagpuyo sila sa Buffalo kag ginagasto ang ting-init sa Guelph Bible Camp sa Ontario. Si Len kag si Ken nagtuon sa Emmaus Bible School sa Toronto, kag nagpamana kag nagpangasawa sila nga duha.

Sang Agosto 1949 nakabalik na si Cyril kag si Anna sa Manila. Sang 17 Abril 1950 ang Bible School of the Air nagsugod sa radyo paagi sa Far East Broadcasting Company, gamit ang Emmaus course nga *What the Bible Teaches*. Sa una nga tuig sini 2,657 ang nag-enroll. Sang Abril 1967 ang kabilugan naglapaw na sa isa ka milyon.

> Kon nahibaluan lang namon ang tanan nga upod sini, siguro wala kami sing pagtuo nga magsugod. Nahibaluan sang Ginoo kag gintuytuyan Niya kami sing hinay-hinay, tikang sa tikang.
>
> Grace Triumphant, kapitulo 23

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 17, 18 kag 23, kag sa Bible School of the Air News, Mayo 1967.

IKADUHA NGA BAHIN

Ang Tawo nga Nagdapit kay Papa

Si Cyril kag Anna Brooks kag ang mga Engle · 1949–1986

GINDUGANG SANG 13 OKTUBRE 2026

1949–1951

Isa ka Pamatan-on sa Moody

Amo ini ang pagsugid ni Dad Brooks sa iya kaugalingon nga libro.

> Antes kami nagbalik sa Pilipinas sang 1949, nahibaluan namon ang parte sa isa ka pamatan-on nga nagatuon sa Moody Bible Institute nga interesado sa obra sa Pilipinas. Sang World War II nagalupad siya sa ibabaw sang Pilipinas sakay sa B-24 "Liberator," kag gusto niya magbalik didto sa mas malinong nga misyon. Pagkatapos sang pagsinulatanay, si Kenneth Engle nag-upod sa amon sa Manila sang 1951.
>
> Cyril H. Brooks, Grace Triumphant, kapitulo 22

Ang bahin ni Ken sang estorya yara sa Ikaduha nga Tomo: "The Prayer Meeting at Moody", diin nag-abot ang sulat sang aga pagkatapos sang isa ka gab-i sang pangamuyo, kag "An Open Door", diin nagsulat si Brooks sang Mayo 1950, "Sigurado gid nga may lugar para sa imo nga makabulig sa palibot sang San Juan kon tawgon ka sang Ginoo nga mag-obra upod sa amon."

Traynta y singko ka tuig sang ulihi nadumdoman pa ni Ken ang una nga mga leksyon. "Nadumdoman pa ninyo ang mga reading assignment nga ginhatag ninyo sa akon sang 1950?" siling niya sa sulat kanday Dad kag Mom Brooks sang 1985.

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 22; si Ken Engle sa mga Brooks, 16 Septiyembre 1985.

1951–1953

Daw Amo Gid sang Isa ka Anak

Sang aga pa gid sang Sabado 17 Marso 1951, si Cyril kag Anna Brooks nagahulat sa Manila Bay agod dalhon si Ken sa baybayon (“Maganda,” Ikaduha nga Tomo). Sadto nga Lunes ginbuksan ni Ken ang mga sulat para sa Bible School of the Air, kag sadto nga gab-i gin-interview siya ni Cyril sa DZAS. Nagpuyo siya sa balay sang mga Brooks sa San Juan tubtob nagpakasal siya.

> Nagpuyo siya upod sa amon tubtob nagpakasal siya kag daw amo gid siya sang isa ka anak sa amon. Katingalahan, madamo nga tawo ang sala nga nagbanta nga umagad namon siya!
>
> Cyril H. Brooks, Grace Triumphant, kapitulo 23

Sang 26 Abril 1953, sa San Juan Gospel Hall, si Cyril Brooks ang naghatod sang nobya sang nagpakasal si Ken kay Mary Lou Leonard. Si Ken Brooks ang best man, kag ang gamay nga si Dale Brooks ang nagdala sang mga singsing. Ang reception ginhimo sa balay sang mga Brooks.

> Ginpasulod nila ako sa ila balay sang nag-abot ako sa uma sang misyon sang 1951 kag gintratar nila ako pareho sang ila kaugalingon nga anak.
>
> Ken Engle, 28 Marso 1980

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 23; mga sulat ni Ken Engle sang 20 Mayo 1953 kag 28 Marso 1980.

Lima ka Gatos ka Dolyar sa Pamahaw

Ang Bible School of the Air nagakabuhi paagi sa pagtuo. Isa ka aga ginkuwenta ni Dad Brooks nga mga lima ka gatos ka dolyar ang kinahanglan para sa pag-imprinta kag selyo, kag ginbutang niya ini sa atubangan sang Ginoo.

> Sang nagpungko kami para mamahaw pagkatapos sang akon debosyon, nag-agi si Ken Engle. Sa bisan ano nga rason kinahanglan siya maggwa sing temprano sadto nga aga kag nag-agi siya sa post office para kuhaon ang amon mga sulat. Sa amon kalipay (kag katingala, kinahanglan ko gid ini tuaron) ang isa ka sulat may sulod nga check nga $500.
>
> Cyril H. Brooks, Grace Triumphant, kapitulo 23

Ginsugid niya liwat ang estorya sang 1981, sa “His Word Runs Swiftly,” kag ginduganган niya sang isa ka linya parte sa nagataas nga gasto sang selyo kag pag-imprinta: “Wala nagpaslaw ang Dios—indi Siya makapaslaw.”

Si Ken kag si Mary Lou nakatuon man sang amo man nga paagi sang pagkabuhi halin sa mga Brooks. Ginsugid nila ang ila mga kinahanglan sa Dios lang (“Manila and the Bible School of the Air,” Ikaduha nga Tomo).

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 23; “His Word Runs Swiftly,” Missions, Nobyembre 1981.

1951–1979

Mga Bata sang Brigade kag ang Baguio

Sang sugod sang 1950s si Ken Engle kag si Ken Brooks, upod ang bulig sang mga Amerikano nga soldado, ang nagsugod sang Christian Service Brigade sa San Juan. Isa sa una nga mga bata si Rudy Ponce de Leon, ang una nga Herald of Christ sa gwa sang United States. Ang libro nagbutang sang petsa sang Brigade "in the 1959's"; ginkoreksyon ni Ken ang iya kopya nga "the early 1950s."

Sang 1967 naghalin ang mga Engle pakadto sa Baguio. Nagsulat si Dad Brooks parte kay Mary Lou kag kay Evelyn Balanag, kag parte sa apat ka tawo nga ginbawtismuhan ni Ken sang sugod sang 1970: "amo ato ang sinugdan sang tilipon didto." Sang nagpauli ang mga Engle para sa furlough sadto nga tuig, si Cyril kag si Anna, nga pareho na sobra setenta anyos, nagsaka sa bukid kag nagpuyo didto sang duha ka tuig.

> May mga bag-o nga Cristiano nga kinahanglan atipanon.
>
> Grace Triumphant, kapitulo 25

Sang naghalin ang mga Engle sa uma sang misyon, ginpadayon ni Dad Brooks ang paghatag sang mga Biblia sa mga cadet nga nagagradwar sa Philippine Military Academy. Sang 1978 naghatag siya sang mga Biblia sa 139 ka gradwado ("Bibles for the Cadets").

Halin sa Grace Triumphant (© 1985 Walterick Publishers), kapitulo 20, 22 kag 25; mga nota ni Ken Engle sa iya kopya, 9 Nobyembre 1985.

Mom kag Dad

Padayon nga nag-abot ang mga sulat pagkatapos nga nagpauli ang mga Engle sa Kansas sang 1975. Si Ken may listahan sang tagsa ka sulat, parsela kag litrato nga iya ginpadala. Si Dad Brooks nagasabat sa manipis nga airmail nga papel halin sa P.O. Box 652, Greenhills, upod ang balita parte sa San Juan, sa Bible School of the Air, sa Camp, kag sa simbahan sa Baguio.

> Ginbendisyunan kami nga makadto sa gwa sang pungsod kag makaangkon sang mga ginikanan nga pareho sa inyo.
>
> Ken Engle kanday Dad kag Mom Brooks, 12 Oktubre 1982

Sang ila ika-60 nga anibersaryo sang Septiyembre 1982, kapin sa duha ka gatos ka abyan ang nagtipon sa Manila. Nagsulat si Dad Brooks: “Isa ini ka rekord sang makatilingala nga grasya sang Dios sa bug-os nga dalan.”

> Nahibaluan namon nga madamo ang nagatawag sa inyo nga “Mom kag Dad” pero ginabatyag namon nga luwas sa inyo kaugalingon nga mga anak, kami siguro ang pinakadamo nga nakabenepisyo sa inyo. SALAMAT GID.
>
> Ken Engle kanday Dad kag Mom Brooks, 16 Septiyembre 1985

Halin sa mga sulat sang mga Brooks sa file ni Ken kag Mary Lou Engle, 1972–1986.

Tan-awa sa YouTube: Work in the Philippines: Ken and Mary Lou Engle, 1951–1975, ni Cyril H. Brooks ↗

1984–1985

Grace Abounding, Grace Triumphant

Sang 1984 si John D. Williams sang Walterick Publishers sa Kansas City nagtanyag nga ibalhag ang estorya sang kabuhi ni Dad Brooks. Ginbaton niya ini, pero wala siya nagbaton sang royalty: “Indi ko gusto nga magpangwarta sa sini.” Nangayo siya nga pasalamatan si Ken kag Mary Lou sa ila bulig. Ang working title amo ang *Grace Abounding*. Nangin amo ini ang *Grace Triumphant*.

Si Ken ang nagpili sang beinte-seis ka litrato, halin kay Cyril bilang diyes anyos nga bata sa England tubtob kay Cyril kag Anna sa Baguio, kag siya ang nag-type sang mga caption. Ginpadala niya ini sa Walterick sang 27 Marso 1985.

> Ginhatagan ko sang daku nga atensyon ang Bible School of the Air, dayon ang San Juan kag ang obra sa mga probinsya. Ining tanan malapit gid sa iya tagipusuon.
>
> Ken Engle kay John D. Williams, 27 Marso 1985

Napulo ka kopya ang nag-abot sa Abilene sang 24 Oktubre 1985. Ang bug-os nga libro yara sa sini nga serye: *Grace Triumphant*.

Halin sa mga sulat sa file ni Ken kag Mary Lou Engle, 1984–1985.

Grace Triumphant, 1985

Ang kopya sang pamilya sang Grace Triumphant, ang autobiography ni Cyril H. Brooks, nga may mapa sang Pilipinas sa hapin. Si Ken ang nagpili sang mga litrato sini kag nagsulat sang mga caption. Basaha ang bug-os nga libro sa sini nga serye: Grace Triumphant.

Koleksyon ni Kevin Engle · *Grace Triumphant* © 1985 Walterick Publishers

1985–1986

Magpagamot sa Idalom

Sang 28 Agosto 1985 ang International Baptist Theological College naghatag kay Dad Brooks sang honorary Doctor of Divinity “in recognition of our many years of service here” (bilang pagkilala sa amon madamo nga tuig sang pag-alagad diri). Sang katapusan sadto nga tuig natapos niya ang pagsulat sang mga radio script para sa tanan nga Emmaus course.

Apat ka adlaw antes siya nasulod sa ospital, sang sugod sang 1986, ginhatag niya ang iya katapusan nga mensahe, sa mga babayi sang tilipon sa San Juan. Nadumdoman ini sang iya anak nga si Rose.

> Ginhangkat niya kami nga “magpagamot sa idalom kag magpamunga sa ibabaw.”
>
> Rose Brooks, 12 Marso 1986 (Isaiah 37:31)

Nagpauli siya sa Ginoo sang 11:45 sang aga sang Lunes, 3 Marso 1986, kag si Rose yara sa iya kilid. Ang lubong ginhimo sa San Juan Gospel Chapel. Si Mom Brooks nagsunod sa iya sang Miyerkoles, 21 Mayo 1986.

> Ginalaum ko nga nakaabot sa inyo ang balita parte sa pagpauli ni Dad, kay daw pamilya gid kamo ni Dad.
>
> Rose Brooks kanday Ken kag Mary Lou, 12 Marso 1986

Halin sa mga sulat kag mga nota ni Ken Engle sa iya Brooks file, 1985–1986.

IKATLO NGA BAHIN

Sa Iya Kaugalingon nga mga Pulong

Lima ka artikulo ni Cyril H. Brooks, kag ang iya newsletter sang Mayo 1967

GINDUGANG SANG 13 OKTUBRE 2026

GINSULAT NI CYRIL H. BROOKS

His Word Runs Swiftly

Halin sa *Missions* magazine, Nobyembre 1981: "The Story of The Bible School of the Air, Manila." Ang orihinal nga mga panid: PDF.

Si Cyril kag Anna Brooks nagaalagad sa Ginoo sa Pilipinas kutob sang 1922, nga diutay lang ang pag-untat---59 ka tuig tanan! Ang ila tatlo ka anak, sanday Len, Ken, kag Rose, tanan nagaalagad sing full-time. Ang artikulo sang Septiyembre parte sa outreach sang Emmaus Bible School, ang "These Forty Years," nagsambit sang paggamit sang The Bible School of the Air sang mga correspondence course sang Emmaus. Ini nga artikulo isa ka bagay nga pagsunod sini.

May mga ginikanan nga may tagipusuon para sa misyon nga nagatan-aw sa ila gamay nga anak nga lalaki, nga nagapungko sa ibabaw sang isa ka kahoy nga sawhorse, kag nagaamba sing makusog, "Speed away, speed away with the life-giving Word." Gintugyan nila ang ila kamanghuran nga anak nga lalaki sa Ginoo para sa pag-alagad sa Dios kag gin-ngalanan siya nga "Cyril" sunod sa isa ka misyonero nga napatay sa Central Africa. Wala sing isa sa ila ang nakahangop kon daw ano ka propetiko ang mga pulong nga ginaamba sa pagkainosente.

Sang ginsulat sang Salmista ang "His Word runs swiftly" (Ang Iya Pulong nagadalagan sing madasig) Psalm 147:15 (N.I.V.) ginahunahuna niya ang kadasig sang mga sugo sang Dios sa bug-os Niya nga tinuga. Sa sini nga moderno nga panahon puwede naton gamiton ina nga mga pulong sa madasig nga paglapta sang Ebanghelyo paagi sa radyo kag literatura. Ari ang pila ka petsa nga importante sa amon bilang may personal nga bahin sa pagpalapta sang Pulong sang Dios.

Pebrero 12, 1922 sa Hackensack, N.J. Sa una nga higayon nakapamati sang wali sa radyo pero wala gid naghandum nga ang radyo magahimo sang daku nga bahin sa amon ministeryo sa Pilipinas nga ginapreparahan namon sadto. Sa malip-ot nga pagsambit, ang wali indi gid kaayo maayo, kay mas parte pa kay Abraham Lincoln sangsa kay Jesucristo!

Pebrero 24, 1935 sa Manila. Naghambal sa una nga higayon sa radyo bilang bisita sang programa nga The Gospel Messengers. Ang mensahe, "True Satisfaction" ginbalhag sang ulihi sa isyu sang Septiyembre sang The Philippine Evangelist.

Marso 15, 1936. Ako ang nangin regular nga manughambal sang The Gospel Hour sa KZRM, isa ka komersyal nga estasyon sang radyo sa Manila. Luwas sa tion sang furlough, 1937-1938, ginpadayon ko ining ministeryo upod ang madamo nga makawiwili kag mabungahon nga mga kontak. Nabatian ko nga may isa ka dako nga grupo sa Guam

nga regular nga nagapamati. Madamo nga testimonya ang amon nabaton parte sa mga kalag nga naluwas. Pagligad sang kaduhaan ka tuig, may nasugata kami nga isa ka babayi nga naluwas paagi sa sina nga programa.

Disyembre 7, 1941. Naghambal ako parte sa Four Freedoms upod ang espirituwal nga aplikasyon, nga wala ko mahibalui nga ang mga eroplano nga manugbomba sang Hapon nagapadulong na sa Pearl Harbor kag sa Pilipinas. Amo sina natapos ang sina nga bahin sang ministeryo sa radyo, sa sulod sang mga tuig sang pagsakop sang mga Hapon kag sang amon pagpabakod liwat sa amon pungsod, tubtob nga nakabalik kami sa Pilipinas.

Abril 17, 1950. Ang una nga programa sang Bible School of the Air paagi sa mga pasilidad sang Cristiano nga estasyon sang radyo sang Far East Broadcasting Company (FEBC) sa Manila.

THE BIBLE SCHOOL OF THE AIR

Samtang nagapangamuyo kami kon ano nga klase sang programa sa radyo ang amon ihalad kag kon dapat bala namon gamiton ang FEBC ukon isa ka komersyal nga estasyon, nakabaton kami sang sugod sang 1950 sang kopya sang isa ka bag-o nga kurso nga ginbalhag sang Emmaus Bible School. Nangin maathag ang pagtuytoy sang Ginoo samtang ginbasa namon ang What The Bible Teaches. Isa ka programa sang Bible study nga nasandig sa isa ka correspondence course nga ihatag sing libre sa mga nagapamati. Ginpamatud-an ini nga pagtuytoy sang mabinuligon nga sabat ni Mr. Robert Bowman sang FEBC. Siyam ka bulan pa lang sang sadto nga tion nga nagaandar ang estasyon. Sa iya bulig, napili namon ang ngalan nga Bible School of the Air kay ang kahulugan sang "Emmaus" indi mahangpan sang mga tawo nga basi mamati.

Ang 1950 indi amo ang pinakamaayo nga tion sa pagsugod sining bag-o nga proyekto. Puno sang kabalaka ang bug-os nga Far East. Madali na lang magsugod ang Korean War. Malapnag ang rebelyon sa Pilipinas. Ginpaandaman sang U.S. Embassy ang mga U.S. citizen nga indi magbiyahe sa gab-i sa guwa sang siyudad. Masunson kami makabati sang mga lupok sang pusil samtang nagamaneho kami pakadto sa FEBC agod i-ere ang amon mga programa kada Lunes sang gab-i. Apang ginatuytoyan kami sang Ginoo, sigurado kami sina, bisan wala namon mahibalui kon diin Niya kami ginatuytoyan. Kon nahibaluan lang namon, wala kuntani kami sing pagtuo nga magsugod! Ining hilikuton nagtubo sa duha ka direksyon: mga programa sa radyo kag mga correspondence course.

ANG MINISTERYO SA RADYO

Ini nga ministeryo kalabanan isa ka tunga sa oras nga programa kada semana. Sang umpisa, may bahin ang akon asawa sa pagbasa sang mga sulat kag mga pamangkot. Sang 1951, malipayon namon nga ginbaton ang pag-abot ni Kenneth Engle upod ang iya eksperyensya sa radyo sa WMBI sang estudyante pa sia sa Moody sa Chicago. Sang masunod nga tuig, nag-abot man ang amon anak nga si Kenneth agod magbulig sa sini nga hilikuton. Ang tanan nga programa (sobra 1600 tubtob subong) nasandig sa mga kurso sang Emmaus sa nagkalain-lain nga porma. Sa pila ka tion, porma ini sang forum nga diin tatlo ukon apat ka tawo ang nagagamit sang pila ka minuto sa pagbinagbinagay sang mga pamangkot parte sa leksyon. Sa sini nga mga tinuig, ginkabig nga mas maayo nga isa lang ang manughambal agod makilala sang mga nagapamati ang isa ka tingog sa programa. Sa pila ka tuig, may ara man kami nga kinse minutos nga programa tatlo ka beses sa isa ka semana dugang sa tunga sa oras nga programa.

Ang pag-abot sang mga tape recorder dako gid nga bulig. Mahimo na mahanda ang mga programa antes pa, sa tion nga kombenyente sa amon. Mahimo matipigan ang mga rekording para gamiton sa palaabuton. Samtang nagafurlough, mahimo ako makarekord sang mga programa bisan diin nga may maayo nga kagamitan. Nangin posible man nga i-ere ang mga programa sa pila ka komersyal nga estasyon sa iban nga bahin sang Pilipinas. Ginahimo ini antes sang pagpatuman sang martial law sang Septiyembre 1972. Sadto ang tanan nga estasyon temporaryo nga nagsirado. Ang FEBC isa sa mga una nga nakabalik sa operasyon pagligad sang pila ka adlaw. Apang sang nagbalik sa pag-ere ang mga komersyal nga estasyon, ginpataas nila sing daku ang ila bayad. Bangod kay diutay lang ang sabat sang mga nagapamati

ginkabig namon nga indi maayo nga magpakigsabot sang bag-o nga mga kontrata.

Sa malawig nga tion, ginbinagbinag kon mahimo bala ang isa ka programa sa Tagalog. Sang Marso 1978, ginsugdan ini upod ang isa sang mga national worker, si Brother Rey Cervantes, bilang manughambal. Siempre mas limitado ang abot sini sangsa Ingles, apang ginpakamaayo gid sang Ginoo ining mga programa sa Tagalog. Maayo gid ang pagbaton sang mga tawo sa ila, kag sa matuod lang mas madamo pa ang mga sulat nga nabaton sa ila sangsa mga programa sa Ingles sa sulod sang nagligad nga tatlo ka tuig!

Tion na para sa pagbag-o sa programa sa Ingles, para sa isa ka mas lamharon nga tingog kag mas maayo kon tingog sang isa ka Pilipino. Ang mga rekording nangin makakapoy na sa akon edad. Ang amon mga kaupod nga misyonero puno na sang ubra gani nagdumili sila sa pagbaton sining hilikuton. Ang isa sang mga national worker, si Mr. Rudy Ponce de Leon, nakabalik sang nagligad nga tuig halin sa tatlo ka tuig nga pagtuon sa isa ka Bible college sa New Zealand. Bangod sang iya malapad nga eksperyensya sa radyo kag espirituwal nga katakos, takos gid sia. Apang nangin masako gid sia sa iban nga bahin sang hilikuton kag wala sia sing hilway nga tion sa paghanda. (Nakita ko nga kinahanglan ang isa ka adlaw man lang sa paghanda sang 16 minutos nga mensahe sa radyo.) Ginsiling ni Rudy nga mahimo sia magbasa sang script kon iban ang maghanda sini. Maayo ang dalagan sining paagi sa pila na ka bulan. Ako ang nagahanda sang script sang mensahe. Ginabasa ini ni Rudy, kag ang iya hinablos nga si Pete Barotilla ang nagahiliugpong sang bug-os nga programa.

ANG MINISTERYO SANG CORRESPONDENCE COURSE

Sang umpisa, ang programa lang sa radyo ang paagi sa pag-advertise sang mga kurso. Daw ano kami kalipay sa una nga sabat---wala madugay may 500 na nga pangayo kag dayon nag-abot sa 1000. Wala madugay ginapangayo na sang mga estudyante ang kurso para sa ila mga abyan. Nagpaimprenta kami sang isa ka porma diin mahimo nila isulat ang mga ngalan sang iban. Ang mga Cristiano nga manugbulig nagapadala sang mga listahan sang mga miyembro sang simbahan kag mga interesado nga abyan. Bisan nagnubo ang direkta nga sabat halin sa programa sa radyo, nagtaas ang kabilugan nga mga pangayo. Indi na katingalahan nga makabaton sang sobra 3000 sa isa ka semana. Ang mga advertisement sa mga magasin kada semana nagdala man sang maayo nga sabat, bisan medyo mahal ini.

Wala madugay ginbadbad ang What The Bible Teaches sa Tagalog. May isa ka katingalahan nga sala sa pagbadbad nga nakita antes ini naimprenta. Ang tinaga nga "deliver," pareho sa pagluwas sa sala, ginbadbad sa isa ka tinaga nga ang kahulugan magdeliver sang isa ka pakete! Sang ulihi ining kurso ginbadbad man sa Cebuano, Ilocano kag Hiligaynon (Ilonggo). Ining apat amo ang pangunahan nga mga lenguahe sang Pilipinas. May mga kurso man sa Chinese.

Pagligad sang napulog-pito ka tuig, isa ka milyon na nga pangayo ang nabaton. Nagpatigayon kami sang isa ka rally kag ginhatagan sang Biblia ang lima ka estudyante sa Manila nga nag-enroll sa sadto nga semana. Ang mga rally nga ginhiwat sa iban nga okasyon indi gid makapalig-on sang buot. Ang kalabanan nga nagtambong mga interesado nga abyan, indi ang mga estudyante sang correspondence. Sang Marso 1975 ang kabilugan nga mga sabat naglampas sa isa kag tunga ka milyon. Kutob sadto, mahinay ang pagtubo sa numero bangod sang pagbag-o sang amon paagi. Subong ang mga enrollment kasarangan tunga sa lima kag anom ka gatos kada bulan. Apang mas mataas ang porsyento sang mga nakatapos.

Ang una nga paagi isa ka ebanghelistiko nga pag-abot sa mga tawo. Gani bisan wala ginbalik sang mga estudyante ang ila test paper, nakabaton gihapon sila sang isa ka booklet nga may maathag nga mensahe sang ebanghelyo. Pagkatapos gamiton ang nagkalain-lain nga mga booklet, pareho sang The Reason Why kag Here's How, nagsulat kami sang isa ka booklet nga para gid sa kahimtangan kag mga problema diri sa aton. Madamo ang nagsulat agod magtestimonya sang ila kaluwasan paagi sa sini nga booklet. Subong ang isa ka mas malip-ot nga kurso, ang Men Who Met The Master, amo ang ginagamit nga una nga libre nga kurso sa baylo sang What The Bible Teaches.

Ang mga una nga kurso kag ang mga kurso sa mga lenguahe sang Pilipinas tanan ginaimprenta diri. Ang mga advanced nga kurso ginabakal halin sa Emmaus Bible School. Ang pila sini nga advanced nga kurso ginbadbad na sa Tagalog. Ginapalig-on namon ang mga Cristiano nga gamiton ini sa ila kaugalingon nga pagtuon sang Biblia. Ang pila ka lokal nga simbahan nagagamit man sini para sa mga grupo sang Bible study sa mga balay, kag sa mga Sunday School.

ANG ESPIRITUWAL NGA MGA BUNGA

Sa kahangturan lang namon mahibaluan ang matuod nga espirituwal nga bunga sang tanan nga

pagpangabudlay kag gasto nga nagsulod sa Bible School of the Air. Apang ginatugutan kami sang Ginoo nga makita subong ang pila sang bunga. Ang Ebanghelyo naglapnag sa tanan nga bahin sang Pilipinas nga may 45 milyon nga populasyon kag sa madamo pa nga iban nga pungsod. Wala sing ginlista nga kadamuon, apang ginatos, basi linibo, nga mga sulat ang nagtestimonya sang pagtuo sa Ginoong Jesucristo. Madamo nga Cristiano nga manugbulig sa nagkalain-lain nga grupo ang nagtestimonya sang bulig nga ila nabaton halin sa mga kurso, sa ila kaluwasan man ukon sa pagpamanggad sang ila espirituwal nga kabuhi.

Sa isa ka dako nga asyenda sang tubo sa Tarlac, Central Luzon, may pila ka lalaki nga naluwas paagi sa mga kurso. Pito ukon walo ka sertipiko ang nagapanami sa dingding sang isa ka balay. Ginkontak namon sila pagkatapos sang pila ka tion nga nagatipon na sila para sa Bible study. Daw ano gid ang ila kagutom sa Pulong! Sang isa ka Sabado sang gab-i, duha ukon tatlo sa amon ang nagtipon upod sa ila halin alas siyete tubtob tungang gab-i. Nagdulog ang tilipon sadto kay may tatlo ka oras pa kami nga biyahe pauli kag masako nga Domingo ang nagahulat sa amon. Subong may duha na ka tilipon sa sina nga lugar nga nagaabot man sa iban nga lugar.

Sa mga lamakan sang Candaba, isa ka manggad nga lugar nga taniman sang humay sa aminhan sang Manila, diutay gid ukon wala gid sing pagsaksi sang ebanghelyo. Malapnag ang rebelyon kag delikado ang magbiyahe sa gab-i. Subong may lima na ka tilipon didto; bunga ini sang isa ka batan-on nga babayi nga naluwas samtang gintun-an niya ang What The Bible Teaches. Indi gid malipatan ang una nga tilipon sa iya balay sa Bahay-pare sang 1963! Kaduhaan tubtob katluan ka kaingod ang gindapit. Indi ini pormal nga tilipon, mainabyanon nga paghambalanay lang. Sa sulod sang isa ka oras, ginpaathag ko ang amon misyon kag ang dalan sang kaluwasan. Sang gindapit ko sila nga magpamangkot, may isa ka lalaki nga nagsiling, “May nakita kami nga pagbag-o kay Tessie kag gusto namon mahibaluan kon ano ini.” Tatlo ka oras pa antes sila nagpalauli agod magpanihapon.

Sa tunga nga bahin sang kapuloan, sa Guimbal, Iloilo, may isa ka lalaki nga naluwas kag nagsugod magsaksi sa iban. Halin sa ila pagtuon, natun-an nila ang parte sa lokal nga simbahan kag nagpatindog sila sang isa ka kapilya nga ila tilipunan. Ang ila lang bulig halin sa guwa amo ang pila ka pagduaw sang mga national worker. May nabaton man kami nga mga report parte sa iban pa nga pareho nga grupo, kag nag-intra sila sa iban nga mga grupo sang mga ebanghelikal. Ang Pulong sang Dios nagadalagan sing madasig kag indi magbalik sa Iya nga wala sing pulos.

Ang isa pa ka espirituwal nga bunga amo ang pagkakita sang katutom sang Dios sa paghatag sang mga kinahanglanon. Sang isa ka aga sa akon quiet time, nagapangamuyo ako parte sa dalidali nga kinahanglanon nga mga $500.00. Sang ulihi samtang nagapamahaw, gindala ni Ken Engle ang mga sulat nga may sulod nga regalo nga amo gid sina nga kantidad. Pareho sa bisan diin, nagataas ang mga gasto. Nagtaas ang bayad sa pag-imprenta; ang selyo nagtaas halin sa duha ka sentimos tubtob kwarenta sa kada sulat. Sang 1980 ang gasto sa operasyon medyo sobra $22,000.00 apang wala magpaslaw ang Dios---indi Sia makapaslaw.

Ang matuod nga pagpadalagan sang Bible School of the Air yara na subong sa kamot sang mga Pilipino nga staff. Ang office manager amo si Mr. Elino Aragon nga isa ka elder sang tilipon sa Binangonan kag aktibo man sa iban nga bahin sang hilikuton sang Ginoo. Kaupod niya si Miss Luz Lazaro nga kaupod na namon sa sini nga hilikuton kutob sang Agosto 1950, kag ang duha ka mag-utod nga babayi, si Misses Letty kag Nelly Licera, nga kaupod man namon sa pila na ka tuig. Ining mga matutom nga manugbulig nagaalagad indi lang para sa sweldo nga ila ginabaton kundi bilang pag-alagad man sa Ginoo. May advisory committee nga nagatipon sa tion-tion agod bantayan ang hilikuton sa kabilugan kag maghimo sang mga patakaran.

Ipangamuyo ang Bible School of the Air sa iya pag-abot paagi sa radyo kag sa paggamit sang mga correspondence course. Dayawon ang Dios nga ang iya tingog "naglapnag sa bug-os nga kalibutan, ang ila mga pulong tubtob sa ukbong sang kalibutan." "Ang Imo Pulong nagadalagan sing madasig." Psalm 147:15 (N.I.V.)

GINSULAT NI CYRIL H. BROOKS

Early Days of Gospel Broadcasting (Ang Una nga mga Adlaw sang Pagsibya sang Ebanghelyo sa Radyo)

Halin sa *Signal*, Nobyembre-Disyembre 1973, panid 11-14: "Early Days of Gospel Broadcasting in the Philippines." Ang orihinal nga mga panid: PDF.

Ang tion: gab-i sang Disyembre 7, 1941. Ang lugar: isa ka studio sang radyo sa downtown Manila. Ang tunga sa oras nga programa sang "Gospel Messengers" matapos na kuntani apang ang orasan nagapakita nga may isa pa sila ka minuto. Ginkuha sang manughambal ang isa ka card nga gintugyan sa iya sang aga pa sadto nga adlaw, — "A perfect Convoy of Dreadnaughts". Sa sini nga card may naimprenta nga pito ka bersikulo, kada isa may "Indi ka magkahadlok". Sa sadto nga nabilin nga minuto ginbasa sang manughambal: "Indi ka magkahadlok, kay gintubos ko ikaw." "Indi ka magkahadlok, kay kaupod mo ako." "Indi ka magkahadlok, ako ang imo taming." "Indi ka magkahadlok, ang Ginoo nga imo Dios indi magpabaya sa imo." Nagadabdab ang inaway sa Europe kag madamo ang hulohambal sang inaway sa Far East. Upod sinang mga pulong sang kasiguruhan, nag-off the air ang "Gospel Messengers" — sa wala na sing balikan, ginpundo sang pagsugod sang inaway sa Pacific kag sang pagsakop sang mga Hapon sa Pilipinas. Wala nahibaluan sang mga yadto sa studio nga sa amo gid sadto nga tion, ang mga convoy sang mga carrier kag mga eroplano nagapadulong na agod bombahon ang Pearl Harbor kag mga lugar sa Pilipinas.

Ang bag-o lang nga ika-25 nga anibersaryo (1948–1973) sang pagsibya sang Ebanghelyo halin sa Manila sang Far East Broadcasting Company nagpahanumdom sa manunulat sining mga programa sang Ebanghelyo antes sang World War II. Bangod indi na madamo ang buhi pa nga nakadumdom sadto nga mga adlaw, basi may pulos nga dumdumon kag isulat ang mga ginsuguran sang pagsibya sang Ebanghelyo diri sa Pilipinas.

Ang akon handumanan ginpabag-o sang pagbasa ko liwat sang mga kopya sang "The Philippine Evangelist," isa ka magasin kada bulan nga ginbalhag sa Manila halin 1932 tubtob 1941. Basi ining artikulo makapukaw sang dugang pa nga pagsusi sa mga una nga adlaw sang pagsibya sang misyonero sa radyo. Kaangot sina, tuguti ako nga maglikaw anay sing makadali pakadto sa isa ka isla nga malayo gid kag lain gid sa Philippine Islands.

Ang radyo, ukon wireless (amo ang masunson nga tawag sini sadto), bag-o pa lang sang 1923 sang si Mr. Arthur Gook, isa ka Brethren nga misyonero sa Iceland, nakaangkon sang palanan-awon nga gamiton ini sa iya hilikuton, diin budlay gid duawon ang mga simbahan sa malayo nga mga lugar. Paagi sa isa ka wireless transmitter sa Reykjavik ukon sa Akureyri, kag mga receiver sa iban nga mga kapilya, mahimo ang mga serbisyo sang Ebanghelyo sa dungan nga tion sa bug-os nga isla. "Isa ka lisensya nga makapalipay gid" ang ginhatag sang gobyerno sang Iceland sang 1927, kag pagkatapos sang pila ka pagkaulihi, nagsugod ang pagsibya sang Disyembre, 1927. Bisan ang pangunahan nga katuyuan amo ang pag-abot sa mga nagapamati sa Iceland, ang transmitter nangin epektibo gid kag may report nga nabatian ini bisan sa malayo pa pareho sang England, New York, kag bisan California, 4300 milya ang kalayuon. Nagpadayon ang pagsibya bisan may mga problema sa kuryente tubtob 1929. Sa sadto nga tuig ginbawi ang lisensya bangod sang pagpamatok sang isa ka indi mainabyanon nga opisyal sang gobyerno.

Sa isa ka artikulo sa "Echoes of Service" sang Marso 1959 (diin halin ining mga kamatuoran) ginsiling, "Nagapati kami nga ang pagpanguna nga paninguha ni Mr. Gook kag sang iya mga manugbulig isa sa mga butang nga nagpalig-on sa pagpatindog sang HCJB sa Quito, Ecuador nga nagsugod mag-ere sang 1935."

Sang Enero 1934, si Dr. Paul G. Culley, nga sadto misyonero sang Association of Baptists for World Evangelism, nagsugod sang kinse minutos nga programa kada Domingo sang gab-i sa KZRM, Manila. Sa amon nahibaluan, amo ini ang una nga live nga programa sang Ebanghelyo diri sa Pilipinas. May pila ka programa halin sa United States, pareho sang Old-fashioned Revival Hour kag Lutheran Hour, nga ginsibya, apang ini, sa akon pagtuo, pila ka tuig pa ang ulihi. Ang mga manager sang estasyon sang radyo nabalaka sa basi indi maayo nga reaksyon sang mga nagapamati ukon sang Roman Catholic hierarchy. Gani sang umpisa wala sing pagwali. Apang ang kada himno ginapasiunahan sang malip-ot nga komentaryo, kag basi ina nga mga gamay nga wali mas epektibo pa sangsa isa ka bug-os nga wali sa sadto nga tion.

Ang isa ka nota sa "The Philippine Evangelist" sang Abril, 1934 nagapakita sang sabat: "Madamo nga pagpasalamat ang nabaton para sa

programa sang Gospel Singers, nga ginasibya halin sa Radio Manila. Indi lang halin sa tanan nga bahin sang Pilipinas kundi halin man sa iban nga pungsod, nagabunok ang mga sulat. Sa isa ka card halin sa Colonial Secretariat, Hong-Kong, ang nagsulat ‘nagapanghinayang nga indi mas malawig ang tion nga ginhatag.’” Pagkatapos sang pahuway sa tion sang tag-ilinit, ginpadayon liwat ang programa bilang tunga sa oras nga programa sang Hunyo, 1934. Sang Agosto may isa ka babayi nga nagsulat halin sa Australia, nga nagsugid nga maathag gid ang pagbaton — “maathag pareho sang Bendigo, nga isa ka gatos ka milya ang kalayuon!”

Sang masunod nga tuig, nagfurlough ang mga Culley kag ang programa ginbaton ni Dr. Russell Bradley Jones, nga sadto pastor sang First Baptist Church, Manila. Bangod si Dr. Jones isa ka maayo nga manughambal apang indi manugkanta pareho ni Paul Culley, ginpamilit niya nga kinahanglan may pagwali. Sang sadto nga tion popular na ang programa kag wala sing indi maayo nga reaksyon, gani gin-aprobahan ini. Ang pila sang una nga mga mensahe ni Dr. Jones ginbalhag sa “The Philippine Evangelist.” Ang isyu sang Septiyembre, 1935 may mensahe sang manunulat sini, nga ginhatag sa estasyon nga KZRM sang Pebrero 24, 1935. Nadumdoman ko nga ginpangabay ako ni Dr. Jones nga maghatag sang mensahe sadto nga gab-i. Ang akon kakulba sa pag-atubang sa mikropono sa una nga beses gindugangan pa sang masakit nga tutunlan kag namalat nga tingog, apang wala ako gintugutan ni Dr. Jones nga magbalibad! Indi ini maayo gid nga pagsugod sa pagsibya sa radyo, kag wala gid ako makatalang-an sadto sang bahin nga akon pagaangkunon sa palaabuton sa ministeryo sa radyo.

Sa Manila Carnival sang Pebrero 1936 may Bible booth kami. Ang isa sang mga bisita didto isa ka Amerikano nga nagabisita halin sa Guam. Ginreport niya nga madamo, mga isa ka libo ka tawo, didto ang nagahulat sa pagsibya sang Gospel Messengers kada Domingo sang gab-i halin sa Radio Manila. Si Dr. Jones nagfurlough sang Marso, 1936 kag gintugyan sa akon ang responsibilidad sa programa. Ginpadayon ini tubtob sadto nga Domingo sang Disyembre, 1941, luwas lang sa sobra isa ka tuig nga furlough, 1937–1938, nga sa sina nga tion ang iban nga mga abyan ang nagpadayon sang programa.

Ang Ginoo lang ang nakahibalo sang matuod nga bunga sining mga pagsibya sa kabuhi sang mga lalaki kag babayi. Ang mga file sang mga sulat halin sadto nga

mga adlaw nadula ukon naguba sa tion sang inaway. Apang may duha ka hitabo nga nakapalig-on nga yara pa sa handumanan. Ang isa amo ang sulat halin sa isa ka batan-on nga asawa nga nangin masulub-on gid bangod sang madamo nga problema kag patyon na kuntani niya ang iya kaugalingon. Dayon nabatian niya ang quartet sang "Gospel Messengers" nga nagakanta, "All this I have borne for thee, what hast thou borne for Me?" Ato ang tingog sang Dios sa iya kag nakakita sia sang kalinong kag kalipay sa pagsalig kay Cristo. Antes lang sang inaway, may nakontak man kami nga isa pa ka batan-on nga babayi. Sang ginduaw namon sia, gintinguhaan namon nga dalhon sia kay Cristo bilang ang Isa nga makabulig sa iya sa iya mga problema. Bag-o gid ini tanan sa iya agod makadesisyon sadto. Pagkatapos namon magpangamuyo upod sa iya, nakita namon nga nagailig ang iya mga luha samtang nagsiling sia, "Wala pa gid ako sa akon kabuhi makabati sang pangamuyo nga pareho sina!" Medyo nahuya ako nga daw ordinaryo lang ini sa amon, apang naanad sia sa pormal kag sinaulo nga mga pangamuyo. Nadula ang kontak bangod sang inaway, apang pagligad sang kaduhaan ka tuig, pagkatapos sang isa ka serbisyo sang Ebanghelyo may isa ka babayi nga nagpalapit sa akon. Daw kilala ko ang iya guya apang indi ko madumdoman kon sin-o sia tubtob nga ginsugid niya sa akon ang parte sadto nga pagduaw kag nga subong isa na sia ka tumuluo kay Cristo.

Ang isa ka nota sa "The Philippine Evangelist" sang Nobyembre 1938 nagapakita nga wala sing bayad ang tion sa radyo tubtob sadto, sang nagsugod ang estasyon sa pagpabayad sa mga relihiyoso nga programa. Hilikuton ini sang pagtuo kag ginhatag permi sang Ginoo ang mga kinahanglanon, kuwarta man ukon mga tawo. Sa pila ka tion, tatlo ka nasyonalidad ang yara sa mixed quartet. Antes pa ina sang mga tape recorder gani ang tanan nga programa live nga ginere. Sang isa ka gab-i, ginpaaga sang estasyon ang tion sang amon programa sing kinse minutos sa dalidali nga pahibalo. Indi posible nga mapahibal-an ang tanan nga kaupod. Bangod sina ang pianista kag ang pila sang manugkanta nagsulod nga daw wala lang antes gid kami ginhatagan sang mike. Nagpanumdom ako nga basi kinahanglan namon bag-uhon ang porma kag magsugod sa mensahe!

Sang isa ka Domingo sang gab-i sang 1940, isa ka Amerikano nga marinero sa isa ka submarine sa Manila Bay ang nakapamati sa Gospel Messengers. Isa sia ka Cristiano nga nadulaan sang kaisog bangod wala sia makakita sang Cristiano nga pag-upod-upod sa duta ukon sang programa sang Ebanghelyo sa iya radyo. Ang espirituwal nga pagpabakod halin sa amon programa sadto nga gab-i nagtulod sa iya nga magsulat sa amon. Ato nga

kontak sang ulihi nagdala sa isa pa ka bahin sang Cristiano nga pag-alagad para sa pamilya Brooks, kay ang ila balay nangin balay para sa mga servicemen. Ang isa nga nabuligan sa espirituwal sadto nga tion amo ang isa ka batan-on nga taga-Air Force, nga ginatawag si Jesse Miller. Pagkatapos sang World War II, si Jesse kag ang iya asawa gintuytoyan sa hilikuton sa tunga sang mga U.S. servicemen sa iban nga pungsod. Ini nagtubo tubtob nga natukod ang Overseas Christian Servicemen's Centers Inc., nga may mga center sa nagkalain-lain nga pungsod sa Asia kag Europe.

Sang 1941, kasarangan may grupo sang mga servicemen sa studio kon mag-ere ang "Gospel Messengers." Ang ila interes, mga pangamuyo kag pag-upod-upod dako gid nga kapalig-on. Gani sadto nga gab-i sang Dis. 7, 1941 wala namon mahibalui kon daw ano namon tanan kakinahanglan sa wala madugay ang kasiguruhan sadto nga mga bersikulo nga "Indi ka magkahadlok." Ang mga lalaki naghalin sa studio agod magbalik sa ila mga barko kag estasyon. Para sa pila sa amon, mga sibilyan, may pagsakop sang mga Hapon kag internment camp nga nagahulat. Para sa pila sa ila, ang tatlo ka tuig sang inaway sa Pacific; para sa iban, ang kakugmat sang Bataan, ang Death March kag ang mga prison camp sang Hapon; kag para sa iban pa, kamatayon ukon pagkadula sa inaway. Bisan ano ang natabo, matuod ang saad — "Indi ka magkahadlok; kaupod mo ako."

Isa ka katapusan nga footnote — gin-agaw sang mga Hapon ang mga estasyon sang radyo nga gintukod liwat sa idalom sang ila pagdumala pagkatapos nga ginpahipos ini antes sila nakasulod sa Manila. Ang pila ka Pilipino nga pastor gindapit nga magwali kada Domingo kag siempre ginalauman nga magsunod sila sa propaganda sang mga Hapon. Isa ka daan nga abyan kag dati nga estudyante sa akon mga klase, ang nagtaliwan na nga si Dr. Santiago Cruspero, nagbarog sing maisog gid para kay Cristo. Handa sia magwali sang Pulong apang indi magpalapnag sang propaganda. Sang isa ka beses gindapit sia nga maghatag sang mensahe sa radyo kag ang una nga iya ginpasa wala gin-aprobahan sang mga Hapon. Nga wala nila nahibaluan, nagkadto sia sa akon agod mangayo sang laygay. Daw katingalahan sa akon nga ako, isa ka "enemy alien," ang magbulig sa iya sa sina nga kahimtangan. Nga wala ginakompromiso ang kamatuoran sang Pulong, nakahanda kami sang isa ka mensahe nga gin-aprobahan nga isibya.

Naimprenta sa tupad sang artikulo sa Signal: "Think It Not Strange," ni J. G. Deck.

Indi mo ini pagkabigon nga katingalahan, manlalakbay, ukon magkapuy,
labi na nga magmulumulo kag magreklamo,
kon ang imo masugata sa imo dalan pakadto sa langit
mabudlay pas-anon; kay ang tanan ginplano sang Dios
agod tudluan ang Iya anak sa balaan nga mga dalan sang kaalam,
kag himuon sia nga pinili nga sudlanan para sa Iya pagdayaw.
Subong mahinay kita sa paghangop sina nga mga dalan;
apang magyaub kita sa idalom sang Iya gamhanan nga Kamot,
sigurado nga ang Iya kaalam nagadumala sa tanan,
ang Iya gahom nagakontrol kag ang gugma nga indi masayop nagatuytoy.

GINSULAT NI CYRIL H. BROOKS

Progress of Missions in the Philippines (Ang Pag-uswag sang Misyon sa Pilipinas)

Isa ka mensahe ni Dad Brooks sa isa ka pagtilipon sa Faith Academy, mga 1977, halin sa iya typescript sa file ni Ken Engle, upod ang iya kaugalingon nga mga koreksyon nga sinulat sang kamot.

Sini nga gab-i ginpangabay ako nga maghambal parte sa topiko nga "Salamat sa Dios sa mga nahimo sang misyon diri sa Pilipinas." Naghunahuna ako nga ang pinakamaayo nga paagi amo ang paghatag sang malip-ot nga pagbalik-tan-aw sa una nga kasaysayan sang misyon diri. Indi na kinahanglan nga maghambal sing madamo parte sa bag-o lang nga mga hitabo kay madamo sa inyo ang nakabahin sa sina. Bangod ang mga tigulang madali maglikaw sa gagmay nga dalan sang mga estorya kag mga handumanan, nagdesisyon ako nga mas maayo isulat ko ang gusto ko isiling.

Nahibaluan ninyo tanan nga wala sing Protestante nga hilikuton sang misyonero diri tubtob sa katapusan sang nagligad nga siglo. Tubtob 80 ka tuig na ang nagligad, ang mga tawo nagakabuhi sa kahimtangan nga pareho sang antes sang reformation sa Europe. Sang ika-19 nga siglo, may pila ka Kasulatan sa Spanish nga gindala ukon ginpuslit pasulod. Sa isa ka kaso, siling nila, paagi sa pagtago sini sa lain-lain nga hapin.

Isa ka Dominican nga prayle sa Pangasinan nga ang ngalan Lallave ang nakaangkon sang isa sini nga Biblia kag paagi sa pagbasa sini daw nakombertir sia. Ginsumbong sia sang heresy, ginkuha sia sa pagkapari kag ginpabalik sa Spain. Bangod sang iya kabalaka sa iya mga Pilipino nga abyan sa Pangasinan, ginsugdan niya ang pagbadbad sang Bag-o nga Katipan sa lenguahe sina nga lugar. Luwas sa Bugna, natapos ini sang 1877. Basi amo ini ang una nga pagbadbad sang Kasulatan sa bisan ano nga lenguahe sang Pilipinas. Apang masunson ginasiling nga sa tion sang mga Espanyol wala gid nagbadbad ang mga Roman Catholic sang bisan ano nga bahin sang Biblia sa lokal nga lenguahe. Indi ini matuod gid. Siempre diutay lang ang ila nahimo apang ang mga Ebanghelyo kag ang Mga Binuhatan ginbalhag sa Tagalog sang 1890's. Duha ka beses nakakita ako sang kopya sini apang wala ako makaangkon sang akon kaugalingon. Siling man nila, may pila ka Ebanghelyo nga ginbadbad sa iban nga mga lenguahe.

Sa Barcelona, Spain, isa ka batan-on nga lalaki, nga ginatawag Castells, ang naluwas paagi kay Dr. Eric Lund, nga sang ulihi nagkari sa Pilipinas bilang misyonero. Si Castells kag si Lallave nagkari sa Manila sang 1888 upod ang mga kahon sang Bag-o nga Katipan sa Pangasinan kag mga Kasulatan sa Spanish. Ang mga kahon gin-uyatan sa customs samtang nagkadto sila sa isa ka hotel sa Walled City. Ang duha sa ila nagmasakit gid kag ginaduda nga ginhiloan sila. Si Lallave, nga tigulang na sadto, napatay. Wala gintugutan ang paglubong tubtob nga nagpasilabot ang British Consul gani gintugutan nga ilubong sia sa Protestant Cemetery sa Makati. Si Castells nag-ayo, gindakop kag ginpagwa sa pungsod, upod ang mga kahon sang Biblia. Sa sulod sang napulo ka tuig, gin-abugan lang ini sa depot sang British and Foreign Bible Society sa Singapore.

Sa amo man nga tion, may pila ka Pilipino nga ginpadala sa Spain bilang silot bangod sang rebolusyonaryo nga mga hilikuton. Ang ahente sang Bible Society didto nagkontak sa ila agod sugdan ang pagbadbad sang Biblia sa Tagalog, Ilocano, Bicol kag Hiligaynon.

Sang Septiyembre, 1898, tatlo ka semana pagkatapos nakasulod ang mga puwersa sang Amerika sa Manila, nag-abot diri ang Singapore agent sang British and Foreign Bible Society nga may dala nga suplay. Sa una nga beses, ginbaligya sing dayag ang Kasulatan sa sini nga pungsod. Sang nagkadto sia sa aminhan agod ibaligya ang mga Testamento sa Pangasinan, daw ano kagusto sang mga tawo nga ang ahente kinahanglan magdangop sa isa ka balay kag magbaligya paagi sa mga bintana nga may rehas.

Ang American Bible Society nagpatindog sang ahensya diri sang Nobyembre 1899, kag ang duha ka Society nagbinahinay sang hilikuton sang pagbadbad sa mga pangunahan nga lenguahe. Dako gid ini nga hilikuton. Wala sila sang moderno nga mga teorya parte sa pagbadbad kag linguistics, gani ang sina nga una nga mga bersyon masunson sobra ka literal. Apang delikado man ini nga hilikuton. Ang isa ka maestro nga nagabulig sa pagbadbad sa Hiligaynon ginpaandaman nga bayaan na ang iya pag-upod sa sining bag-o nga relihiyon. Bangod nagdumili sia, sang isa ka adlaw ginpatay sia sing mapintas. Sa Visayas, duha ka colporteur ang nagsugod maglakat tabok sa isa ka isla agi sa kabukiran sa tunga sini. Wala na gid sing nabatian parte sa ila.

Sang 1919 gintugyan sang British Society ang ila hilikuton diri sa American Society, samtang ang ulihi nagbalos sa Korea, sa amo nga paagi

nalikawan ang pagdoble. Tubtob 1923 ang kalabanan nga pag-imprenta sang mga Biblia sa mga lenguahe sang Pilipinas ginhimo sa isa ka Cristiano nga imprentahan sa Yokohama. Sa dako nga linog sadto nga tuig, naguba ang sina nga imprentahan kag ang mga plate. Siling nila may tinunaw nga tinggaan nga anom ka pulgada ang kabaga sa salog sang vault. Bisan may pila ka duplicate nga plate ukon mat, mabug-at ini nga kabudlayan sa pagpanagtag sang Biblia. Ang kinahanglanon gid nga rebisyon gilayon ginsugdan sa kalabanan sang mga lenguahe.

Samtang yara pa kita sa sini nga bahin sang misyon, tuguti ako nga maghambal sing diutay parte sa pagpanagtag. Sa palibot sang Lake Lanao kaniadto may madamo nga Amerikano nga beterano sang Spanish-American war. Nakapangasawa sang mga Pilipina, nagakabuhi sila sa ila pension, kalabanan sa ila malaw-ay kag palahubog. Isa sa ila amo si Mr. Ghent. Sang isa ka gab-i samtang hubog gid, ginpatawag niya si Mr. Woodward, isa ka Congregational nga misyonero, nga may kalipay sa pagdala sa iya kay Cristo. Bangod sang makatilingala nga pagbag-o sa iya kabuhi, si Mr. Ghent nangin isa sa pinakamaukod nga manugbaligya sang Biblia nga nakilala sining pungsod. Nagbiyahe sia halin sa isa ka banwa pakadto sa isa pa upod ang van. Ginagamit niya anay ang iya makapadani nga pagbaligya sa kura paroko, kay, siling niya sa akon sang isa ka beses, kon makabakal na ang "pare" sang Biblia, madali na lang magbaligya sa mga tawo sang banwa.

Ang isa pa ka ahente, si Mr. McLaughlin, nagagamit sang projector nga may slides ukon movies. Nagaabang sia sang lokal nga sine ukon nagapatindog sang tolda para sa iya palabas. Ang bayad sa pagsulod amo ang pagbakal sang isa ka bahin sang Kasulatan. Sa amon una nga termino, masunson ko ginagamit ang akon mga aga sa pagbalay-balay sa pagbaligya sang mga Ebanghelyo kag Testamento kag amo sina naagian ko ang kalabanan sang Manila sa bagatnan sang Pasig. Siempre, indi pa ini sadto masyado kadamo sang tawo, apang may 14,000 gihapon nga nagaistar sa Intramuros lang. Sang isa ka beses may nagbubo sa akon sang isa ka palanggana nga tubig halin sa bintana sa ibabaw, apang sa akon hunahuna aksidente lang ato. Tinuyo man ukon indi, basa gihapon ako!

Sa Bohol, si Dr. Graham, isa ka Presbyterian nga doktor, naghimo sang maayo gid nga hilikuton sa medisina kag sa espirituwal. Ang mga pasyente sa ospital nakabaton sang Testamento nga dalhon pauli. Isa ka lalaki ang nagdala sang iya anak nga babayi para patambalan halin sa isa ka barrio sa bukid kag nagpauli nga may Testamento. Wala na sing nabatian sa sulod sang anom ka tuig. Dayon ang isa ka ahente sang Bible

Society nabudlayan sa pagbaligya sa isa ka barrio. Indi gusto sang mga tawo ang isa ka libro nga, siling nila, nagapahimo sa mga tawo sang mga buang nga butang - pareho sang pagsirado sang bulangan, pag-untat sa pag-inom sang "tuba," bisan ang pagkadto sa poblacion agod magbayad sang buhis! Nahibal-an sang ahente nga may amo sina nga "kabuang" sa kaingod nga barrio kag nagdesisyon sia nga usisaon ini. Nakita niya ang isa ka tilipon nga may 250 ka tawo nga nagagamit sang isa lang ka Testamento nga gamit na gid."

Sang ginbuksan sang Dios ang puertahan para sa pagwali sang Ebanghelyo, madamo nga Pilipino ang handa magbaton sining bag-o nga mensahe, apang kalabanan sa mga imol. Madamo ang nagapamatok sa pagpigos sang mga pari kag sang ila malaut nga mga binuhatan sa tion sang mga Espanyol. Ang mga sinulat ni Jose Rizal nagapakita sang kahimtangan sadto. Indi ini gid pagtalikod sa simbahan sang Roma. Indi ang simbahan ang may sala, siling nila, kundi ang pila lang nga nagpakita sing sayop sini. Sa amo man nga tion nag-abot ang hublag ni Gregorio Aglipay, nga nagapangayo nga himuon nga obispo ang mga Pilipino. Ang pila sang una nga misyonero diri nakigkita kay Aglipay apang wala nila sia madani nga bayaan ang pila sang mga kinabatasan sang Roma ukon ang Unitarian nga mga panghunahuna nga nagapakita na sadto.

Sang Hulyo 1898 may pila ka mission board nga nagtipon sa New York agod hambalan ang pagsulod sa sining bag-o nga uma sang misyon apang wala sing opisyal nga aksyon nga ginhimo. Sang Agosto 13, ang Domingo pagkatapos sang pagsakop sang mga Amerikano sa Manila, ang una nga Protestante nga serbisyo ginpadalagan sang mga Y.M.C.A. secretary sang army. Sa amo man nga tion, may isa ka Methodist nga lay preacher nga nagkari diri para sa negosyo. Nagsugod sia sang mga serbisyo para sa mga U.S. servicemen kag pagkatapos sang pila ka semana para sa mga Pilipino. Sang sugod sang 1899, si Bishop Thoburn, Methodist Bishop sa India, nagbisita diri kag gintangdo si Mr. Prautch bilang lay preacher. Ginatawag pa sia nga "Deacon Prautch" sang nakilala ko sia pila ka tuig sang ulihi.

Si Dr. James B. Rodgers, isa ka Presbyterian, nag-abot diri sang Abril 1899 bilang una nga misyonero nga nagpuyo diri. Nakita niya ang iya kaugalingon sa tunga sang isa ka makapalipay gid nga hilikuton antes pa sia makahukas sang iya mga dala. Ang iban gilayon nagsunod kag naglapnag sa nagkalain-lain nga bahin sang Kapuloan. Isa ka Ministerial Alliance ang natukod sang 1900 kag pagligad sang isa ka tuig nangin ini Evangelical Union of the Philippine Islands. Tubtob 1920 ining Union

mga Amerikano lang nga misyonero ang miyembro apang sadto nga tuig nag-intra ang mga Pilipino nga pastor kag delegado. Isa ka Sunday School Union ang natukod sang 1911. Ang pila ka misyon nagpatindog sang mga dormitoryo para sa mga estudyante sa Manila agod buligan ang mga pamatan-on halin sa mga simbahan sa probinsya kag agod panalipdan sila sa mga tentasyon sa dako nga siyudad.

Ginpatindog man ang hilikuton sa medisina kag mga ospital. Ginhambal ko na si Dr. Graham sa Bohol, apang nadumdoman ko man si Dr. Hall sa Tacloban, si Dr Thomas kag iban pa sa Iloilo kag si Dr. Rebecca Parish sa Mary Johnson Hospital. Sang natawo didto ang amon mga kabataan, ang ospital yara gid sa baybay nga ang mga mangingisda nagabulad sang ila mga pukot sa atubangan nga pader. Ang duta nga ginpatabunan amo na subong ang North Harbor kag ang baybay sang Tondo sa tunga sang ospital kag sang Bay.

Paagi sa Evangelical Union nahimo ang isa ka comity nga paghiliusa: mga Methodist sa Central Luzon; United Brethren kag Disciples sa Northern Luzon; mga Presbyterian sa bagatnan nga Luzon kag sidlangan nga Visayas; mga Baptist sa nakatundan nga Visayas; mga Congregational kag Christian and Missionary Alliance sa Mindanao. Natural lang nga sa sadto nga una nga mga tuig ang kalabanan sang hilikuton sang misyonero ginhimo sa mga lugar nga madali maabot. Daw ano kadamo ang abierto nga puertahan kag kinahanglanon, gani ang malayo nga mga lugar kag mga lugar sang mga tribu ginbilin para sa ulihi.

Ang isa pa ka bahin sang pag-uswag sang Ebanghelyo sa Pilipinas amo ang pagkatukod kag paglapnag sang madamo nga independiente nga Pilipino nga simbahan. Isa sa mga una ginsugdan ni Nicolas Zamora sang 1909, ang "Iglesia Evangelica Metodista en las Islas Filipinas," nga ginatawag nga IEMELIF. Ginsundan ini sang madamo pa gid. Ang kalabanan nga denominasyon nakaagi sang amo sini nga mga pagbulag. Sa pila ka kaso may bahin ang nasyonalismo kag indi ina kinahanglan nga malain. Sa iban, isa ka makusog nga lider ang nakadani sang grupo sang mga sumulunod sa iya kaugalingon. Ang iban nagtuhaw bangod sang pila ka kalainan sa doktrina.

Suno sa census sang 1918 may 7¾ [?] milyon nga Roman Catholic, 1½ milyon nga Aglipayan, 1 milyon nga Moslem kag pagano, kag 124,575 nga Protestante. Ang pag-uswag sa sulod sang 20 ka tuig daw

mahinay. Sadto mas madamo ang pagpamatok halin sa dominante nga relihiyon. Isa ka Pilipino nga pastor sa Samar ang ginbakol sing mapintas kag halos napatay. Sang 20's nagpuyo kami sa Indan (subong Vinzons), Camarines Norte sa pila ka tion. Wala sing tumuluo didto kag ginsilingan kami nga ginpalayas na kuntani kami sa banwa kon indi kami mga Americano. May mga kaso nga ang lokal nga mga pari nagdumili sa paglubong sang mga Protestante sa pila ka banwa nga wala sing municipal cemetery. Masunson ang mga tumuluo wala sing kadungganan sa sosyedad kag ang ila mga simbahan simple lang. Madamo sa ila halin sa mga imol kag una nga henerasyon nga mga Cristiano.

Samtang ginabatyag na ang impluwensya sang liberal nga teolohiya, ang pila ka misyonero indi na gusto magsunod sa comity plan sang Evangelical Union, labi na sa napulo ka tuig antes sang World War II. Ang nagatubo nga hilikuton sa tunga sang komunidad sang mga Chinese kalabanan halin sa ila mismo kag diutay lang ang bahin sang mga misyonero nga taga-iban nga pungsod. Ang mga Pilipino, Chinese kag Amerikano nagbuligay sa isa ka camp para sa mga pamatan-on, nga ginatawag sadto nga Philippine Keswick Camp. Sa pila ka tuig ginhiwat ini sa tunga sang Christmas kag New Year sa Montalban Gorge kag sa duha ukon tatlo ka tuig sa isa ka rantso, diin yara subong ang Valley Golf Club. Sang 1932 isa ka magasin kada bulan, ang The Philippine Evangelist, ginbalhag bilang hiliusa nga hilikuton tubtob sang nagsugod ang inaway. Sa sulod sang pito ka tuig, pribilehiyo ko ang pagsulat sang S.S. lesson notes para sa sina nga publikasyon.

Sang 1934 si Dr. Paul G. Culley sang ABWE nagsugod sang isa ka programa sa radyo. Ang program manager sang umpisa nahadlok sa indi maayo nga reaksyon sang hierarchy sa bisan ano nga pagwali. Ginlikawan ini ni Dr. Culley paagi sa malip-ot nga pasiuna sa kada himno sang Ebanghelyo. Nagbag-o ini sang ginbaton ni Dr. Russell Bradley Jones ang programa. Maayo gid sia nga manugwali apang indi manugkanta pareho ni Dr. Culley. Sang nagfurlough sia sang 1936 ginpangabay ako nga magbaton sini. Ining programa nga "The Gospel Messengers" nagpadayon tubtob sang Domingo, Disyembre 7, sang ang mga Hapon nagapadulong na sa Pearl Harbor. Duha man lang ka kilala nga programa sang U.S., ang Old-fashioned Revival Hour kag ang Lutheran hour, ang ginasibya man sa mga estasyon sa Manila. Sang

ulihi nga bahin sang 1930's ang ABWE may barko sang Ebanghelyo nga nagalibot sa katubigan sang Palawan kag Sulu. Nakahimo man ini sang isa ukon duha ka biyahe pakadto sa New Guinea nga kalabanan wala pa maabot sang Ebanghelyo sadto.

Sang nagsugod ang inaway sa Pacific, ang pila ka misyonero nagbakwet sa Baguio. Ang iban ginsugo nga magkadto sa Pagsanjan bilang lugar sang pagbakwet. Apang daw ano kadasig ang pagsalakay sang mga Hapon nga pareho man lang ka luwas ang magpabilin sa Manila, nga ginsulod sang mga Hapon sang Ene. 2, 1942. Ang pila ka misyonero, kalabanan mga nagaagi lang nga naabtan sang inaway sa Manila, ginpauli sang 1943. Para sa kalabanan wala sing kahigayunan nga makahalin pagkatapos nagsugod ang inaway.

Ang tanan nga sibilyan nga dumuluong ginsugo nga magreport sa mga internment camp. Sa Manila yara ini sa Sto Tomas University. Sang Enero 15, 1942, ang mga relihiyoso nga manugbulig sa Manila area ginbuy-an agod magpuyo sa ila mga balay sa idalom sang pagbantay. Bangod sini ang pila sa amon nakapadayon sang amon hilikuton sa mga simbahan sa limitado nga paagi. Kinahanglan gid ang kaandam kay kinahanglan magpasa sang report sang mga hilikuton kada semana, kag wala kami nakahibalo kon sin-o ang mga espiya. Ang kalabanan nga Pilipino mainabyanon gid apang kinahanglan man sila mag-andam. Ang pila ka misyonero ginbilanggo sa Fort Santiago bangod wala sila nagbulig sa propaganda sang mga Hapon. Ang iban nakalikaw sini kay indi sila masyado ginabantayan. Sang 1944 tatlo ka babayi nga misyonero, si Mrs Stagg, si Dr. Darby kag si Miss Wilks, ang ginpatay, upod ang duha ka madre, bangod sang ila mga kontak sa mga gerilya. Isa ka grupo sang Baptist nga mga misyonero ang nagtago sa mga bukid sang Panay apang sang 1943 ginluiban sila sang mga kolaborador kag ginpatay sang mga Hapon. Ang iban nagtago sa Mindanao kag Palawan kag ang pila gindala sa Australia paagi sa submarine sang 1944. Ang iban napatay sa balatian kag kakulang sa pagkaon sa mga internment camp.

Gintinguhaan sang mga Hapon nga kontrolon ang mga simbahan para sa propaganda paagi sa pagpilit sa tanan nga denominasyon nga magpasakop sa isa ka church union. Ang pila nagpamatok sini apang ang iban nga national church leader nagbulig sa ila. Basi nakita nila ang kahigayunan nga makaangkon sang mataas nga posisyon sa ila organisasyon. Gintugutan ang mga serbisyo sa mga simbahan apang gindilian ang mga hilikuton sa guwa. Siempre, isa ka kaayuhan amo nga ang mga taga-diri nagbaton sang mas dako nga responsibilidad sa ila mga simbahan.

Sa tion sang inaway nga kaupod sang pagpahilway, madamo nga simbahan ang naguba ukon nadaut kag madamo sang mga miyembro ang nagwalagwag. Sa madamo nga kaso nadula ang ila mga balay kag pagkabutang kag kon kaisa ang ila kabuhi. May madamo nga Cristiano sa tunga sang U.S. Armed Forces nga nagbunok pasulod sa mga Isla. Sa madamo nga lugar nakakita sila sang pag-upod-upod upod sa mga Pilipino nga Cristiano kag ginbuligan nila sila sa pagpatindog liwat sang ila mga simbahan kag balay.

Samtang nagapasalamat kita sa Dios sa mga nahimo sang misyon diri, ginakilala naton nga ang pinakadako nga pag-uswag natabo kutob sang World War II. Indi ko na kamo pagpabudlayan sang mga detalye parte sa sini nga pagtubo sa nagligad nga 30 ka tuig kay madamo sa inyo ang may bahin sini. Sa baylo, tuguti ako nga itudlo ang pila ka butang nga nakabulig sa sini nga pagtubo.

Una, indi naton pagkalimtan ang pagtubo sang populasyon. Nahibaluan bala ninyo nga subong may lima ka pilo nga mas madamo nga tawo diri sangsa sang nagsugod ang Protestante nga hilikuton sang misyonero? Nga ang populasyon nagdoble pa sobra kutob sang World War II? Ang pagtubo sang populasyon dapat kaupod sang pagtubo sang paninguha sang misyon apang masunson nagaulihi ang paninguha sang misyon. Ini nga hangkat permi yara sa aton atubangan. Magpasalamat kita sa bag-o nga pag-abot sa mga lugar sang mga tribu sang mga grupo pareho sang Summer Institute of Linguistics, New Tribes Mission, Overseas Missionary Fellowship kag iban pa.

Ikaduha, ang paglapad sang misyon may kaangtanan sa akon ginhambal pila ka tion lang ang nagligad - ang impluwensya sang mga Cristiano nga G.I. Nagbunga ini sa duha ka paagi. Nagbilin ini sang impresyon sa madamo nga Pilipino nga indi Protestante. Mga Amerikano nga wala nahuya nga makig-upod sa mga Pilipino sa isa ka gamay nga kapilya nga kawayan, bisan may babag sa lenguahe. Samtang nagaubra kag nagabulig sila bilang praktikal nga pagpakita sang Cristiano nga pagtuo, nakaangkon sing diutay nga dugang nga kadungganan ang gagmay nga ebanghelikal nga mga tilipon. Kag may epekto man ini sa mga G.I. Nakita nila nga mas makahambal sila diri sangsa sa south Pacific kag ginbaton sila sa naandan nga Pilipino nga pagkamaabiabihon. Mas madamo ang ila nakita nga bunga sang hilikuton sang misyonero kag nakaangkon man sila sang palanan-awon, isa ka hangkat parte sa mahimo sa palaabuton. Ang Dios nagaubra sa madamo nga kabuhi. Ang pinakamaathag nga halimbawa sini amo ang Far Eastern Gospel Crusade,

nga natawo sa isa ka servicemen's center sa Manila sang Septiyembre 1945. Sang tion nga nagsugod ang Faith Academy, sa akon pagbanta katunga man lang sang lalaki nga misyonero diri sadto ang nakadiri na anay bilang mga chaplain ukon G.I.

Ang ikatlo nga bahin amo ang moderno nga mga paagi sang ebanghelismo nga natukod sa sini nga mga tinuig. Ang radyo nangin mas malapad ang paggamit samtang ang impluwensya sang Far East Broadcasting Company nagadugang nga ginabatyag sa bug-os nga mga Isla. Ang binhi ginasab-og kag ang iban ang nagaani. Ang Back to The Bible Broadcast kag iban pa nagagamit sang mga komersyal nga estasyon kag sang ulihi ginagamit man ang telebisyon. May dugang man nga paggamit sang nagkalain-lain nga porma sang literatura, Gospel recordings kag mga correspondence course. Kutob sang 1950 ang Bible School of the Air may sobra 1½ milyon na nga pangayo sang mga kurso sa bug-os nga pungsod.

Ang ikaapat nga bahin amo ang dako nga pagdugang sang kadamuon sang mga misyon nga nagaubra diri kutob sang 1945. Bahin sini bangod sang pagsirado sang mga puertahan para sa mga misyonero sa China kag South-east Asia. Ginpaguwa sa sina nga mga uma bangod sang pag-abante sang Komunismo, nagpangita sila sang kaingod nga mga lugar sang pag-alagad. Diri sa Pilipinas nakakita sila sang kahilwayan sa relihiyon, kasarangan nga kalinong sa politika kag abierto nga puertahan. Kaupod sini, dapat man hambalon ang isa pa ka rason sang pagpasalamat - amo nga nagadamo ang mga Pilipino nga nagakadto bilang mga misyonero sa iban nga pungsod.

Ang ikalima nga bahin nga nakabulig sa pag-uswag sang misyon sa sini nga pungsod amo ang pagbag-o sa sulod sang Roman Catholic Church. Sang Marso 1937 ang mga Testamento kag literatura sang Ebanghelyo ginsunog sa publiko sa Zamboanga. Sang una nga pagbisita diri ni Billy Graham 20 ka tuig na ang nagligad, para sa isa ka publiko nga serbisyo, gindilian sang Arsobispo ang mga Roman Catholic nga magtambong. Sa sini nga bag-o lang nga Crusade, siling nila sa akon nga 60% sang mga nagpamangkot halin sa sina nga simbahan. Kutob sang Vatican Council II, ang mga Protestante ginpataas halin sa pagkaerehe pakadto sa "separated brethren." May mga pagbinangig nga nagtuhaw sa sulod sang ginakabig nga isa ka hiliusa nga simbahan. May mga pamangkot nga nagtuhaw parte sa awtoridad sang papa. Ang mga Roman Catholic nag-intra sa ecumenical nga mga hublag kag sa pagbadbad sang Biblia. Ang Biblia nangin

abot na sang mga laiko. Ining tanan nga butang nagbukas sang mga tawo sa Ebanghelyo nga wala gid mahunahuna pila ka tuig lang ang nagligad.

Salamat sa Dios sa pag-uswag sang Misyon, isa ka pag-uswag nga nagapadayon pa. "Dalagku nga butang ang ginhimo sang Ginoo para sa aton; nalipay kita." (Psalm 126:3). Apang ang nagligad nga pag-uswag nagadala sang hangkat! Hinog na ang mga uma para sa pag-ani! Malip-ot na ang tion! Gani ang aton pagpasalamat sa Dios indi rason sa pagdayaw sa aton kaugalingon.

Tuguti ako nga idugang nga sa akon hunahuna ang Faith Academy may natampo man bisan ang pangunahan nga katuyuan indi ang pag-ebanghelyo sa mga taga-diri. Gintipon sini ang madamo nga manugbulig sang nagkalain-lain nga misyon gani mas ginapabilhan naton ang isa kag isa. May mga kalainan kita sa doktrina. Indi kita tanan nagauyon sa mga paagi kag sa mga kinabatasan sang simbahan. Kita, siguro, indi handa nga isakripisyo ukon ikompromiso ang mga kamatuoran nga aton ginapabilhan para lang sa paghiliusa sang organisasyon. Apang natun-an naton nga kilalahon ang isa kag isa bilang mga utod kay Cristo bisan pa sa aton mga kalainan. Sa mga okasyon nga pareho sini makig-upod kita sa isa kag isa. Naghiliusa kita agod makahatag sang mas maayo nga edukasyon sa aton mga kabataan (kag, tuguti ako nga isiling, sa aton mga apo). Ini man isa ka butang nga dapat naton idayaw sa Ginoo sa mga nahimo sang misyon.

GINSULAT NI CYRIL H. BROOKS

Call to Missions (Ang Pagtawag sa Misyon)

Isa ka Bible study parte sa Acts 13 ni Cyril H. Brooks. Wala nakasulat sa file sang pamilya kon diin ini una nga naimprenta.

Ang libro sang Mga Binuhatan matarong nga gintawag nga “Manwal sang Misyon sang Simbahan.” May duha ka butang nga dapat dumdumon sa pagtuon sining ikalima nga libro sa Bag-o nga Katipan. Una, ari ang mga prinsipyo halin sa Kasulatan kag sa Espiritu nga dapat naton sundon sa aton hilikuton sang misyon. Ikaduha, samtang ining mga prinsipyo indi magbag-o, ang mga paagi sa pagtuman sini magkalain-lain. Antes naton tun-an ang Misyon sa libro sang Mga Binuhatan, may pila ka kinaiya sining libro nga dapat naton talupangdon. (a) May bug-os nga pagsandig sa Dios nga Espiritu Santo, gani ining libro masunson ginatawag nga “Ang mga Binuhatan sang Espiritu Santo.” (b) May simple kag natural nga pagtubo sang hilikuton, kay ang hilikuton sang Dios masunson ginalaragway nga pagtubo. (c) Pagkatapos sang pag-ebanghelyo, may pagpasapat sa pagpatindog sang lokal nga mga simbahan agod ang mga tumuluo makatipon sa pagsimba, pag-upod-upod kag pagtudlo. (d) Wala sing organisasyon, board, ukon konseho nga may awtoridad sa lokal nga mga simbahan. (e) Diutay lang ang ginhambal parte sa pinansyal nga suporta sang mga manugbulig kag wala sing listahan sang kadamuon sang mga nakombertir (luwas sa bilog nga numero sa duha ka kaso –2:41, 4:4).

Sa sini nga pagtuon aton binagbinagon ang Pagtawag sa Misyon. Kilala naton tanan ang Great Commission nga ginhatag ni Cristo sa Iya mga disipulo. Ang kaimportante sini makita sa kamatuoran nga yara ini sa nagkalain-lain nga mga pulong sa kada isa sang apat ka Ebanghelyo kag sa una nga kapitulo sang Mga Binuhatan. Ang Iya katapusan nga mga pulong, ang Iya bendisyon sa pagbulag antes Sia nagsaka, may sulod nga amo ini: “Apang makabaton kamo sang gahom, kon mag-abot na ang Espiritu Santo sa inyo; kag mangin mga saksi kamo nakon sa Jerusalem, kag sa bug-os nga Judea, kag sa Samaria, kag tubtob sa pinakaukbong sang kalibutan.” Sadto nga tion, kag sa bug-os nga kasaysayan sang Simbahan, daw may pagpangalang-alang sa pagtuman sadto nga katapusan nga bahin. Wala gid sila naglakat sa malayo tubtob nga may paghingabot sa Jerusalem (8:1, 11:19). Dayon ang pila “naglakbay tubtob sa . . . Antioch” kag ini nagdala sa pagpatindog sang isa ka

simbahan sa Antioch nga nangin sentro sang paglapnag sang misyon. Wala sing duda nga may katuyuan ang Dios sa paggamit sang Antioch bilang sentro sa baylo sang Jerusalem. Ini nga simbahan kalabanan mga Gentil nga tumuluo kag ang pagpili sa Antioch nagkuha sang bisan ano nga hunahuna nga ang Jerusalem amo ang "ginikanan" ukon ulo nga simbahan nga may awtoridad sa iban.

Tun-an naton ining pagtawag sa tatlo ka bahin: (a) Ang Pagtawag sang Espiritu Santo; (b) Ang Pag-uyon sang Lokal nga Simbahan; (c) Ang Paghalad sang Kaugalingon sang mga Misyonero.

Kaangot sang Pagtawag sang Espiritu, aton nakita nga Iya ang kinamatarong sa pagtawag kag paagi sa Iya gahom ginpadala ang mga manugbulig. Bisan madamo ang nagkalain-lain nga dulot ukon katakos nga ginhatag sa mga miyembro sang lawas ni Cristo, sa pagpanagtag sining mga dulot, ang Espiritu Santo amo ang soberano. Ginapanagtag Niya sa kada tawo "suno sa Iya luyag" (I Cor. 12:11). Ang mga tumuluo dapat maghandum sing tudok sa pinakamaayo nga mga dulot apang ang pagtangdo sini yara sa Espiritu Santo. Ang Espiritu ang nagsiling: "Ilain ninyo para sa Akon si Barnabas kag si Saul." Indi sila nagsunod lang sa ila kaugalingon nga luyag, kag indi man sila ginhulag sang emosyonal nga panawagan sang iban nga manugbulig. Indi ang simbahan, ukon ang mga elder kag manunudlo sa sina nga simbahan ang nagtawag sa ila, kundi ang Espiritu Santo. Wala ginsugid sa aton kon paano naghambal ang Espiritu sa ila. Nakabati bala sila sang tingog? Ukon nakakita sang palanan-awon? Ukon isa lang ka sulod nga kasiguruhan sa ila tagipusuon parte sa kabubut-on sang Espiritu? Wala ginpahayag ang mga detalye agod indi kita maghunahuna nga kinahanglan amo gid sina nga paagi. Ang Espiritu sang Dios may nagkalain-lain nga paagi sa pagpahibalo sang Iya kabubut-on. Importante man nga talupangdon ang mga pulong sang bersikulo 4: "Gani sila, nga ginpadala sang Espiritu Santo, naglakat . . ." Kon paano sila gintawag sang Espiritu sang Dios, amo man nga ginpadala Niya sila sa ila misyon. Wala sila ginpadala sang bisan ano nga organisasyon; bisan sang simbahan sa Antioch. Lain nga tinaga ang ginagamit sa katapusan sang bersikulo tatlo agod ipakita ang ginhimo sang simbahan sa pagbuy-an sa ila. Sa sini nga kaso, ang Biblia sa Tagalog may mas maayo nga pagbadbad sangsa English King James version.

Ang simbahan sa Antioch nga amo sina naghatag sang iya pag-uyon sa madamo

nga paagi isa ka huwaran nga simbahan. Maayo ang pagtudlo sa ila ni Barnabas kag Saul (11:26) kag may nagkalain-lain sila nga manunudlo (13:1). Aktibo ini nga simbahan kay nagaalagad sila sa Ginoo. Ang ila pagpuasa nagapakita sang ila kabalaka kag sang paghandum sang ila tagipusuon gani madali nila nakilala ang pagtawag sang Espiritu. Nagapamangkot kita kon nagapuasa bala sila bangod nabug-atan sila parte sa kinahanglanon sang mga wala pa makabati sang ebanghelyo! Sang nabatian nila ang pagtawag sang Espiritu, nagpuasa kag nagpangamuyo sila, kay indi mahapos ang pagbuy-an sang ila pinakamaayo nga mga tawo. Sa malawig nga tion napabakod sila sang ministeryo sang pagtudlo ni Barnabas kag Saul. Ang ila paghalin nagakahulugan sang dugang nga responsibilidad sa mga nabilin sa Antioch. Apang bisan samtang nagapangamuyo sila, wala gid nila mahangpan kon daw ano kaimportante ining tikang sa kasaysayan sang Simbahan, ukon kon daw ano kalapad ang mangin bunga sini. Sang gintungtong nila ang ila kamot kay Barnabas kag Saul, indi ini sa kahulugan nga ginahatagan sila sang bisan ano nga katakos ukon awtoridad. Ining duha napakita na ang ila katakos kag awtoridad bilang mga manunudlo sa Antioch. Ang pagtungtong sang kamot isa ka buhat sang pagpakig-isa. Pareho sang Israelinhon kaniadto nga nagpakig-isa sang iya kaugalingon sa sapat nga ginhalad, ang simbahan sa Antioch paagi sa ila mga lider nagpakita nga ang mga misyonero nagalakat para sa ila agod tumanon ang hilikuton nga para sa tanan. Gani gintugyan nila sila sa grasya sang Dios para sa hilikuton sang Ginoo (14:26). Takos talupangdon nga ini ginhimo nga wala gid sing labot ang mga apostoles kag ang simbahan sa Jerusalem.

Subong talupangdon naton sing malip-ot ang paghalad sang kaugalingon sang mga misyonero. Indi ini isa ka opisyal nga buhat sang simbahan kundi personal nga paghalad sang kaugalingon sining mga manugbulig. Ining mga lalaki madasig nga nagtuman sa pagtawag sang Espiritu kag ginhalad nila sing bug-os ang ila kaugalingon sa hilikuton nga sa diin sila gintawag. Mga lalaki sila nga napamatud-an na ang ila katakos kag amo sina napakita nga takos kag handa sila para sa pagtawag sa mas malapad nga pag-alagad sa Ginoo. Wala sing duda nga indi mahapos para sa ila nga bayaan ang hilikuton nga ila ginahimo sa Antioch ukon bayaan ang malipayon nga pag-upod-upod sa mga utod. Apang ang awtoridad sang Espiritu Santo amo ang pinakamataas, ang pagtawag sang Dios maathag gid, gani naglakat sila. Pareho ni Abraham kaniadto—“Paagi sa pagtuo si Abraham, sang gintawag sia . . . nagtuman: kag naglakat sia

nga wala nakahibalo kon diin sia makadto."

Daw ano kaimportante nga sigurado kita sa pagtawag sang Dios kon magsugod sa hilikuton sang misyonero. Si Barnabas kag Saul nagdala sang isa ka kaupod, ang batan-on nga si John Mark. Wala madugay nagpauli ining batan-on. Nagkalain-lain nga rason ang ginhatag parte sini. Bangod bala wala sia napabakod sang kasiguruhan nga gintawag sia sang Dios? Isa ka utod halin sa Southern states nakasugata sang isa ka manugbulig nga ginaduhaduhaan niya ang pagtawag. Sa katapusan sang isa ka adlaw, sa iya kaakig nagsiling sia: "Brudder, was you sent or did you just went?" ("Utod, ginpadala ka bala ukon naglakat ka lang?") Si Barnabas kag Saul gintawag sang Espiritu apang daw si Mark "naglakat lang."

GINSULAT NI CYRIL H. BROOKS

Daily Church Growth (Ang Adlaw-adlaw nga Pagtubo sang Simbahan)

Isa ka Bible study parte sa Acts 16:5 ni Cyril H. Brooks, nga basi amo ang artikulo sa *Missions* parte sa pagtubo sang simbahan nga gindayaw ni Ken sa iya sulat sang 4 Enero 1983.

Madamo nga talupangod ang ginhatag sa sini nga mga tinuig sa Church Growth kag Church Planting. Takos ini dayawon kay suno man ini sa Kasulatan. Apang, kon kaisa ang mga nagapasakdag sang Church Growth daw bag-o lang nila nakita ang isa ka bag-o nga paagi kag bag-o nga katuyuan sa hilikuton sang misyon. Indi ini bag-o sa mga nagtuon sang misyon sa kasanag sang Bag-o nga Katipan.

Sa ila una nga biyahe sang misyonero, si Paul kag Barnabas daw ginpalig-on ang bag-o nga mga tumuluo nga magtipon sa lokal nga pag-upod-upod sang simbahan. Bag-o gid ini nga kamatuoran sa sadto nga mga tumuluo, apang makita naton nga sa ila pagbalik, si Paul kag Barnabas nagtangdo sang mga elder sa kada simbahan (Acts 14:23).

Sang ulihi, si Paul, upod si Silas, nagsugod sang ikaduha nga biyahe kag isa sa ila katuyuan amo ang pagduaw sa madamo sadto nga bag-o nga mga simbahan. Sa Lystra may isa ka batan-on nga lalaki, si Timothy, nga basi naluwas sa ila una nga pagduaw didto. Upod ang rekomendasyon sang mga utod sa Lystra kag Iconium, gindala ni Paul si Timothy bilang iya kaupod kag kaupod nga manugbulig. Dayon mabasa naton, “Gani ang mga simbahan napabakod sa pagtuo kag nagdamo sila adlaw-adlaw” (Acts 16:5 NIV).

Ang madamo nga komentaryo daw ginalampasan lang ining bersikulo nga daw maathag na ini sa iya kaugalingon apang takos gid ini binagbinagon. Sa matuod lang, makatilingala gid ini nga pahayag! Wala kita sing ideya kon pila ka tion ang nalakip diri, mga adlaw bala, semana ukon bulan. Mahunahuna lang naton kon daw ano kadako nga kusog kag paninguha sang misyonero ang nagamit. Wala sing duda nga madamo nga oras sang matutom nga pagtudlo sang Pulong sang Dios. Sa isa pa ka okasyon nagsulat si Paul, “Nahibaluan ninyo nga wala ako magpangalang-alang sa pagwali sang bisan ano nga makabulig sa inyo kundi gintudluan ko kamo sa publiko kag sa balay-balay” (Acts 20:20 NIV). Si Paul kag Silas nagtuman sa Great Commission – “nga tudluan

sila nga tumanon ang tanan nga ginsugo ko sa inyo" (Matt.26:20 NIV).

Ang makapadani sa Acts 16:5 amo ang tinaga nga "adlaw-adlaw." Pareho sa una nga mga adlaw sang simbahan nga ang mga kalag naluwas sing regular kag adlaw-adlaw, "Ginadugang sang Ginoo sa ila kadamuon adlaw-adlaw ang mga ginaluwas" (Acts 2:47). Daw ano kadako nga hangkat ini! Natabo bala ini bisan diin subong? Diri ang pagtubo sang simbahan adlaw-adlaw. Wala sing duda, samtang nagadamo ang mga simbahan, may mga pagbulag nga nagatukod sang bag-o nga mga simbahan. Apang ang pagtubo sang simbahan indi lang parte sa estadistika. Ang mga report sang mga simbahan nga may linibo ka miyembro basi wala gid sing kahulugan parte sa espirituwal nga pagtubo. Basi ang madamo sa sina nga mga simbahan nagapasakop lang sa simbahan ukon nagapainit lang sang bangko – mga tawo nga nadula sa kadamuon nga wala sing aktibo nga bahin sa hilikuton sang Ginoo.

Wala sing matuod nga pagtubo sang simbahan kon wala sing espirituwal nga pagtubo sa kabuhi sang kada tumuluo. Samtang nagaagi ako sa isa ka simbahan nakita ko ini sa bulletin board -- "What does C-H-R-C-H spell without U?" (Ano ang C-H-R-C-H kon wala ang U, ukon ikaw?) May bahin ka bala sa pagtubo sang imo lokal nga simbahan? May pagtubo bala bisan kada semana ukon kada bulan sa imo tilipon? Makasubo nga ang iban daw wala gid sing pagtubo. Isa ka elder halin sa isa ka tilipon sa Pilipinas bag-o lang nagbisita sa United States. Sang pagbalik niya, nagpamangkot sia, nga nagakatawa, kon indi bala dapat kita ang magpadala sang mga misyonero didto! Ang yabi sang pagtubo sang simbahan amo ang personal kag espirituwal nga pagtubo sang kada miyembro, pagtubo nga magabunga sa pag-alagad sa Ginoo sa pagsaksi kag pagdala sang mga kalag kay Cristo.

Ining espirituwal nga pagtubo ginapakita sa una nga bahin sining bersikulo, "Gani ang mga simbahan napabakod sa pagtuo." Ang mabakod nga simbahan mangin nagatubo nga simbahan. Diutay ang pagtubo kon may kaluyahon. Masunson ini makita sa lawas. Ang mga kabataan nga maluya bangod sang kakulang sa sustansya indi magtubo kag magdako sing nagakaigo. Ang espirituwal nga kakulang sa sustansya sobra ka komon sa tunga sang mga anak sang Dios. Wala sila ginapabakod sa pagtuo gani ang simbahan indi mabakod kag indi nagatubo. Kinahanglan ang maplano nga pagtudlo sang Biblia, upod ang pag-aplikar sang kamatuoran sa adlaw-adlaw nga kabuhi.

Kon kaisa ang espirituwal nga kakulang sa sustansya bangod sang kawala sang gana sa

Pulong. Isa ka makawiwili nga ilustrasyon sini makita sa 2 Samuel 13. Si Amnon, isa sa mga anak ni David, ginpamangkot sang iya abyan nga si Jonadab, "ngaa ikaw, nga anak sang hari, daw ano ka luya kag kaniwang kada aga?" Maathag nga diutay lang ang ginakaon ni Amnon, bisan pa, bilang anak sang hari, madamo ang pagkaon nga yara. Ang epekto sini maathag sa iya itsura! Dayon naguwa ang kamatuoran! Nahigugma sia sa iya utod sa amay, isa ka ginadilian nga relasyon. Amo man ang pila ka Cristiano, ang mga anak sang Hari, maluya kag kaniwang sa espirituwal. Indi bala bangod sang kawala sang gana sa manggaranon nga ginhanda para sa ila sa Pulong sang Dios? Ina nga kawala sang gana masunson bangod sang ginadilian nga gugma, isa ka handum sa butang nga indi suno sa kabubut-on sang Dios.

Kabangdanan kag epekto! Kon ang mga tumuluo nagakaon sang Pulong sang Dios mangin "mabakod" ukon "malig-on" sila sa pagtuo. "Pareho sang mga bag-o nga natawo nga lapsag, handumon ninyo ang putli nga espirituwal nga gatas, agod paagi sini magtubo kamo sa inyo kaluwasan" (1 Peter 2:2 NIV). Amo sina mapabakod ang mga simbahan sa pagtuo kag ang epekto sini amo ang pagtubo sang simbahan. May rason bala nga indi mangin adlaw-adlaw ang pagtubo, pareho sang sa adlaw ni Paul, kon ang kada isa maghimo sang iya bahin?

GINSULAT NI CYRIL H. BROOKS

Bible School of the Air News, Mayo 1967

Ang newsletter nga ginpadala ni Cyril H. Brooks bilang Acting-Director, P.O. Box 2380, Manila, sang Mayo 1967, ang bulan nga nag-enroll ang ika-isa ka milyon nga estudyante. Isa lang ini ka panid; ang orihinal ginapakita sa Ikaapat nga Bahin, “Isa ka Milyon nga mga Estudyante.”

1,000,000 KA NAG-ENROLL SA SULOD SANG NAPULOG-PITO KA TUIG!

Ang Bible School of the Air nagsugod sang mga programa sa radyo sang Abril 1950, nga nagahatag sang kurso sang Emmaus - "What The Bible Teaches" sa Ingles. Upod ining kurso sa Tagalog man, ang kabilugan nga nag-enroll sa una nga tuig 2657. Nagsunod ang iban nga mga lenguahe: Chinese sang 1952; Ilocano sang 1955; Cebuano sang 1956; Hiligaynon sang 1959 kag Indonesian sang 1964. Sang Hunyo 1961 ang kabilugan nga enrollment naglampas sa tunga sa milyon kag sang Abril 1967 naabot ang isa ka milyon. Ang pinakamataas nga enrollment sa isa ka bulan 13,590 sang Disyembre 1961.

Sa sini nga litrato si Cyril & Anna Brooks upod ang duha sang mga Pilipina nga sekretarya, si Letty Licera kag Beth Ocampo, nagatan-aw sa isa ka enrollment form nga ginpadala sang isa ka estudyante sa semana nga nag-enroll ang ika-isa ka milyon. May tinumpok nga sulat nga nag-abot sa ila atubangan.

ANG GINOO naghimo sang dalagku nga butang para sa aton. Sa kahangturan lang mahibaluan ang matuod nga bunga. Apang bisan diri sa duta may igo nga makita nga bunga agod mapalipay ang amon tagipusuon - linibo ka sulat sang testimonya halin sa mga estudyante; personal nga kontak sa madamo nga naluwas; duha ka lokal nga simbahan nga natukod bangod sang amo sini nga mga kontak. Upod sa amon sa pagdayaw sa Ginoo sa ginhimo NIYA sa nabag-o nga mga kabuhi kag sa paghatag sang tanan nga kinahanglanon para sa sini nga hilikuton. Ang Iya mga saad ginkapyutan namon kag matutom SIA nga nagsaad.

Sa nagligad nga duha ka tuig madamo nga enrollment ang nag-abot paagi sa pagpanagtag sang Literature Crusade team. Sang Mayo 13 sa ila rally kada bulan may espesyal nga pagkilala sa ika-17 nga anibersaryo sang B.S.A. kag sa isa ka milyon nga estudyante nga nag-enroll. Si Ken Engle nagreport parte sa kasaysayan kag si Ken Brooks nagpakita sang slides sining hilikuton. Ginhatagan sang Biblia ang apat ka tawo nga nag-enroll sa semana nga naabot ang isa ka milyon.

Mga 1500 ka map tack ang nagapakita kon diin ang mga estudyante, halin sa Batanes sa aminhan tubtob sa Tawi-Tawi sa malayo nga bagatnan

IPANGAMUYO ANG MGA PAGHULAG SANG MGA MANUGBULIG:

Si Kenneth Brooks & ang iya pamilya naghalin para sa furlough sang Mayo 17, nga nag-agi sa Great Britain.

Si Leonard Brooks & ang iya Pamilya magabalik sa Manila sang Hulyo 12 pagkatapos sang furlough. Dayawon ang Dios sa sabat sa pangamuyo parte sa ila mga visa.

Si Lela Dean kag ang mga kabataan magaabot sa Manila sang Hunyo 1 agod mag-upod liwat kay Glynn nga nauna nga nag-abot para sa pagtuon sang lenguahe.

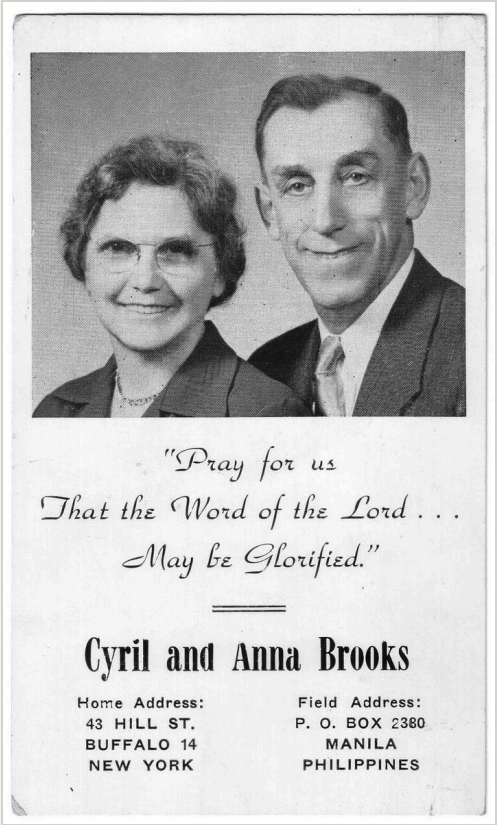
IKAAPAT NGA BAHIN

Mga Litrato kag mga Papeles

Halin sa file ni Ken kag Mary Lou Engle parte kay Dad kag Mom Brooks

GINDUGANG SANG 13 OKTUBRE 2026

Ipangamuyo Kami

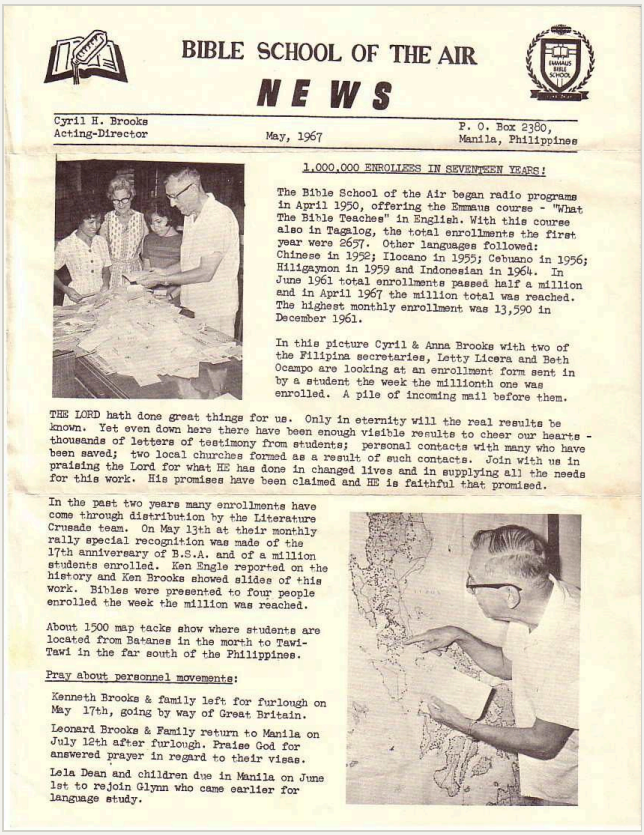
Ang prayer card ni Cyril kag Anna Brooks: "Ipangamuyo kami, agod ang Pulong sang Ginoo mahimaya." Address sa balay 43 Hill Street, Buffalo; address sa field P.O. Box 2380, Manila, ang amo man nga box nga ginhatag ni Ken bilang iya address sang naglawig sia sang 1951.

Halin kay Cyril Brooks

Ang prayer card upod ang isa ka panid halin sa kalendaryo sang adlaw-adlaw nga debosyon (Proverbs 24:11–12), nga may marka nga "Halin kay Cyril Brooks" kag "Misyonero."

Isa ka Milyon nga mga Estudyante

BIBLE SCHOOL OF THE AIR

NEWS

Cyril H. Brooks
Acting-Director

May, 1967

P. O. Box 2380,
Manila, Philippines

1,000,000 ENROLLEES IN SEVENTEEN YEARS!

The Bible School of the Air began radio programs in April 1950, offering the Emmaus course - "What The Bible Teaches" in English. With this course also in Tagalog, the total enrollments the first year were 2657. Other languages followed: Chinese in 1952; Ilocano in 1955; Cebuano in 1956; Hiligaymon in 1959 and Indonesian in 1964. In June 1961 total enrollments passed half a million and in April 1967 the million total was reached. The highest monthly enrollment was 13,590 in December 1961.

In this picture Cyril & Anna Brooks with two of the Filipina secretaries, Letty Licera and Beth Ocampo are looking at an enrollment form sent in by a student the week the millionth one was enrolled. A pile of incoming mail before them.

THE LORD hath done great things for us. Only in eternity will the real results be known. Yet even down here there have been enough visible results to cheer our hearts - thousands of letters of testimony from students; personal contacts with many who have been saved; two local churches formed as a result of such contacts. Join with us in praising the Lord for what HE has done in changed lives and in supplying all the needs for this work. His promises have been claimed and HE is faithful that promised.

In the past two years many enrollments have come through distribution by the Literature Crusade team. On May 13th at their monthly rally special recognition was made of the 17th anniversary of B.S.A. and of a million students enrolled. Ken Engle reported on the history and Ken Brooks showed slides of this work. Bibles were presented to four people enrolled the week the million was reached.

About 1500 map tacks show where students are located from Batanes in the north to Tawi-Tawi in the far south of the Philippines.

Pray about personnel movements:

Kenneth Brooks & family left for furlough on May 17th, going by way of Great Britain.

Leonard Brooks & Family return to Manila on July 12th after furlough. Praise God for answered prayer in regard to their visas.

Lela Dean and children due in Manila on June 1st to rejoin Glynn who came earlier for language study.

Bible School of the Air News, Mayo 1967, upod si Cyril kag Anna Brooks kag ang mga sekretarya nga si Letty Licera kag Beth Ocampo nga nagatan-aw sa isa ka enrollment form sa semana nga nag-enroll ang ika-isa ka milyon nga estudyante. Sa rally sang 13 Mayo "nagreport si Ken Engle parte sa kasaysayan kag nagpakita si Ken Brooks sang slides."

Kap-atan ka Tuig nga Magkaupod

Mr. and Mrs. C. H. Brooks on their 40th Wedding Anniversary.

Leonard Brooks
Manila, Philippines

Several weeks ago the missionary family here in Manila gave a small surprise party to help Mom and Dad celebrate their 40th wedding anniversary. We are all grateful for the help and guidance they give to the work here. In December they mark the end of their fortieth year on the field.

We have now been back just about four months and have been busy settling into the boarding unit of Faith Academy. We are in charge of 22 girls, first to tenth graders. The school year is half over and things are running quite smoothly.

We are encouraged with a Bible class held here at the school for the national helpers (janitors, bus drivers, yardboys, household help). There are about 19 in the class and some have started taking Emmaus courses. One girl has professed salvation and another has recently been baptized. Pray for these classes.

Kenneth Engle
Manila, Philippines

Through the Bible School of the Air we are still able to reach many with the Word of God. Our broadcasts go out four times a week, and each week we take several thousand lessons to the Post Office to be mailed out. Last week we heard from a student who hadn't written for some time. She requested that lessons be sent to her in a plain envelope. Her father has held quite a high position in the government, and her mother is much opposed to her studying our courses. Pray that through her testimony her family may yet trust the Savior.

In Binangonan recently the young people studied one of the courses from the Bible School of the Air. We gave them a special examination after the twelve lessons, with prizes for the ones making the highest scores. We thank the Lord for these fine young people in Binangonan. Three of them are now studying in the Far Eastern University in Manila, but they continue to give help in the work of the Lord. Armando is studying medicine and plans, in the will of the Lord, to practice in Binangonan and serve the Lord there when he finishes his studies.

Milton Haack
Manila, Philippines

Word came to us that one of our young believers in Pampanga (23 years old) had passed away, and the funeral was to be held within a couple of hours. The young man's parents are strict Catholics, so I knew the probability of their insisting on a Roman funeral. I arrived about the time the funeral was to start and found about 300 people crowding around the little thatch-roof house where the body lay in a home-made wooden box. As I drew near, I heard singing, and recognized the tune to be "Up from the grave He arose." This was a real encouragement. Our fellow-believers were singing hymns, then an elder led in prayer, another read about Lazarus being raised from the dead, and still another gave a short but pointed gospel message. A similar service was held at the cemetery. These Christians had never observed a Christian funeral before, yet the Lord guided them.

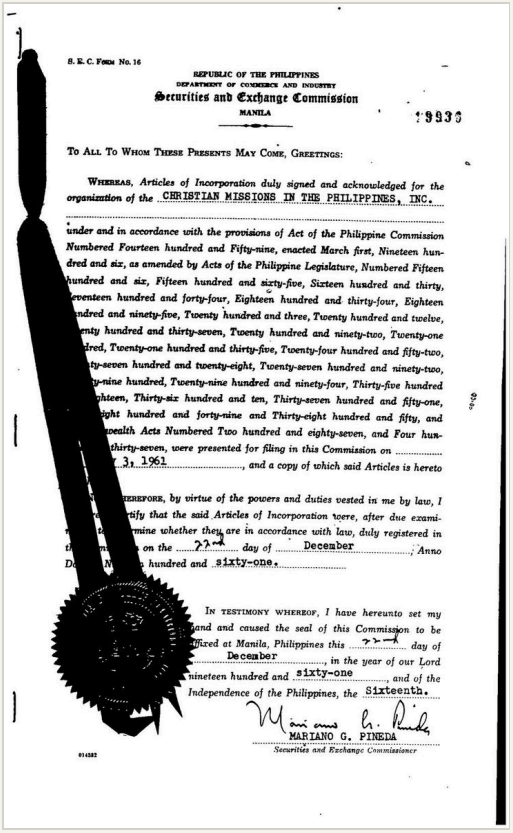
The trip to the cemetery was about an hour's walk each way, through knee-deep mud in places and continuous rain. Four men carried the body on a bamboo carrying frame, being relieved about every ten minutes by four other men. Contrary to the customs in this country of asking a heavy fee for a funeral, our Christians gave the parents a sympathy donation. We trust this will speak to them and to others.

James Scollon
La Ceiba, Republic of Honduras

We had a very happy time together at the Bible studies for responsible brethren in Tela in October. Brethren Hockings, Shedden and I had the responsibility of teaching the Word, and some of our native brethren preached the gospel at night. It

"The Fields," Missions magazine, ulihi nga bahin sang 1962: si Mr. kag Mrs. C. H. Brooks sa ila ika-40 nga anibersaryo sang kasal, upod ang report ni Kenneth Engle parte sa Bible School of the Air.

Christian Missions in the Philippines, Inc.

S. E. C. Form No. 16

REPUBLIC OF THE PHILIPPINES
DEPARTMENT OF COMMERCE AND INDUSTRY
Securities and Exchange Commission
MANILA

19930

TO ALL TO WHOM THESE PRESENTS MAY COME, GREETINGS:

WHEREAS, *Articles of Incorporation duly signed and acknowledged for the organization of the* CHRISTIAN MISSIONS IN THE PHILIPPINES, INC. *under and in accordance with the provisions of Act of the Philippine Commission Numbered Fourteen hundred and Fifty-nine, enacted March first, Nineteen hundred and six, as amended by Acts of the Philippine Legislature, Numbered Fifteen hundred and six, Fifteen hundred and sixty-five, Sixteen hundred and thirty, Seventeen hundred and forty-four, Eighteen hundred and thirty-four, Eighteen hundred and ninety-five, Twenty hundred and three, Twenty hundred and twelve, Twenty hundred and thirty-seven, Twenty hundred and ninety-two, Twenty-one hundred, Twenty-one hundred and thirty-five, Twenty-four hundred and fifty-two, Twenty-seven hundred and twenty-eight, Twenty-seven hundred and ninety-two, Twenty-nine hundred, Twenty-nine hundred and ninety-four, Thirty-five hundred eighteen, Thirty-six hundred and ten, Thirty-seven hundred and fifty-one, Eight hundred and forty-nine and Thirty-eight hundred and fifty, and Wealth Acts Numbered Two hundred and eighty-seven, and Four hundred thirty-seven, were presented for filing in this Commission on* DEC 3, 1961, *and a copy of which said Articles is hereto*

WHEREFORE, *by virtue of the powers and duties vested in me by law, I certify that the said Articles of Incorporation were, after due examination, found to determine whether they are in accordance with law, duly registered in this Commission on the* 22nd *day of* December, *Anno Domini Nineteen hundred and* sixty-one.

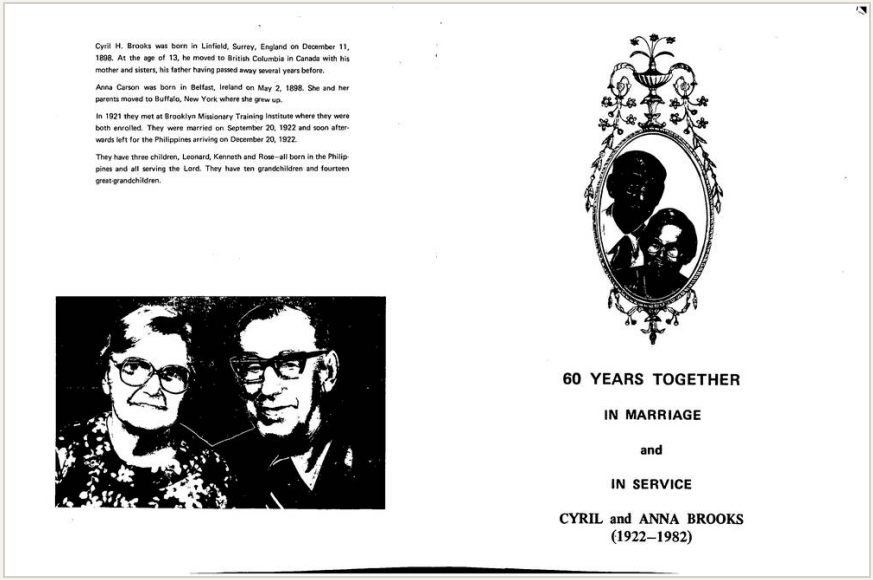
IN TESTIMONY WHEREOF, *I have hereunto set my hand and caused the seal of this Commission to be affixed at Manila, Philippines this* 22nd *day of* December, *in the year of our Lord nineteen hundred and* sixty-one, *and of the Independence of the Philippines, the* Sixteenth.

MARIANO G. PINEDA
Securities and Exchange Commissioner

014382

Ang sertipiko sang Securities and Exchange Commission, Manila, nga nagrehistro sang Christian Missions in the Philippines, Inc., sang 22 Disyembre 1961. Ang mga resibo sini nagapakita nga ini ang nagpadalagan sang Bible School of the Air.

Kan-uman ka Tuig nga Magkaupod

Cyril H. Brooks was born in Linfield, Surrey, England on December 11, 1898. At the age of 13, he moved to British Columbia in Canada with his mother and sisters, his father having passed away several years before.

Anna Carson was born in Belfast, Ireland on May 2, 1898. She and her parents moved to Buffalo, New York where she grew up.

In 1921 they met at Brooklyn Missionary Training Institute where they were both enrolled. They were married on September 20, 1922 and soon afterwards left for the Philippines arriving on December 20, 1922.

They have three children, Leonard, Kenneth and Rose—all born in the Philippines and all serving the Lord. They have ten grandchildren and fourteen great-grandchildren.

60 YEARS TOGETHER

IN MARRIAGE

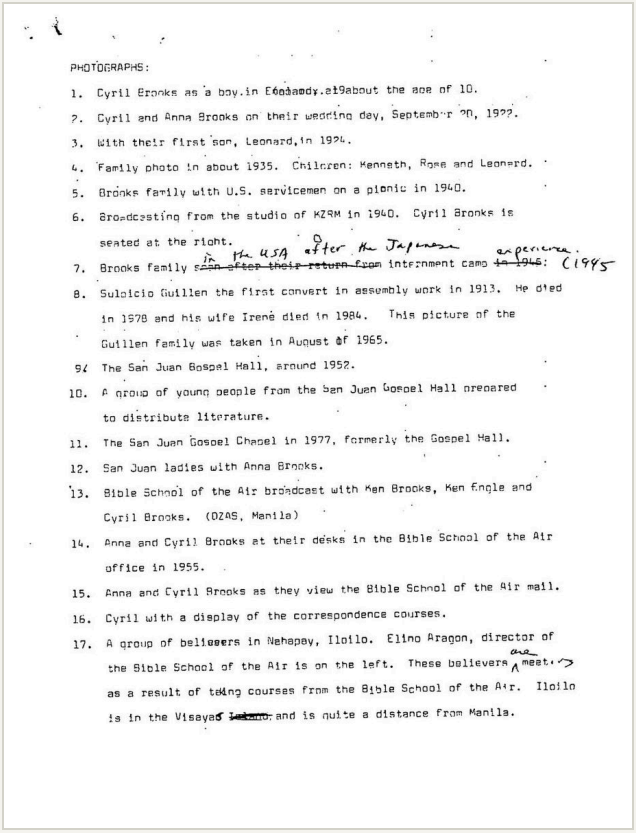
and

IN SERVICE

CYRIL and ANNA BROOKS
(1922–1982)

Ang folder nga ginpaimprenta para sa ika-60 nga anibersaryo ni Cyril kag Anna Brooks, "sa kasal kag sa pag-alagad," 1922–1982.

Ang mga Litrato ni Ken para sa Libro

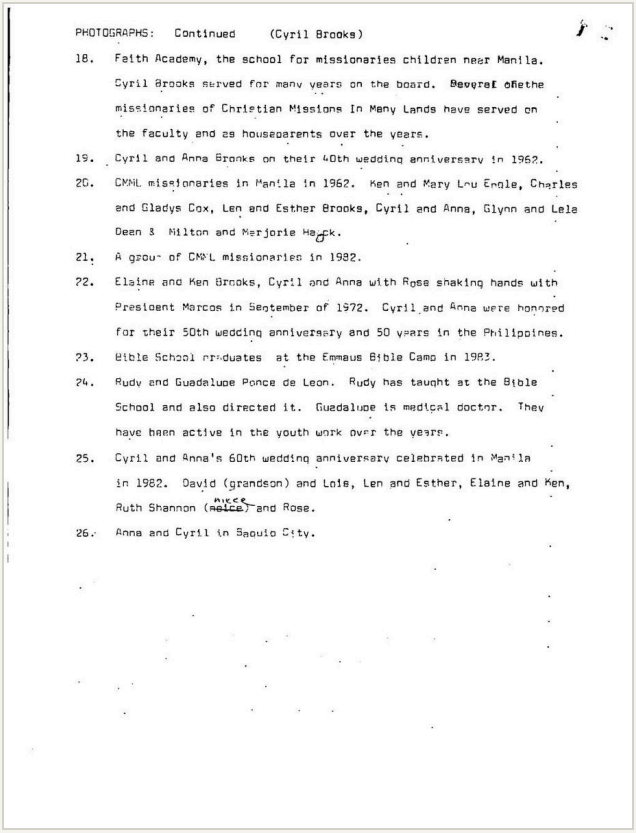

PHOTOGRAPHS:

1. Cyril Brooks as a boy in Canada, about the age of 10.
2. Cyril and Anna Brooks on their wedding day, September 20, 1922.
3. With their first son, Leonard, in 1924.
4. Family photo in about 1935. Children: Kenneth, Rose and Leonard.
5. Brooks family with U.S. servicemen on a picnic in 1940.
6. Broadcasting from the studio of KZRM in 1940. Cyril Brooks is seated at the right.
7. Brooks family in the USA after the Japanese experience. (1945
8. Sulpicio Guillen the first convert in assembly work in 1913. He died in 1978 and his wife Irene died in 1984. This picture of the Guillen family was taken in August of 1965.
9. The San Juan Gospel Hall, around 1952.
10. A group of young people from the San Juan Gospel Hall prepared to distribute literature.
11. The San Juan Gospel Chapel in 1977, formerly the Gospel Hall.
12. San Juan ladies with Anna Brooks.
13. Bible School of the Air broadcast with Ken Brooks, Ken Engle and Cyril Brooks. (DZAS, Manila)
14. Anna and Cyril Brooks at their desks in the Bible School of the Air office in 1955.
15. Anna and Cyril Brooks as they view the Bible School of the Air mail.
16. Cyril with a display of the correspondence courses.
17. A group of believers in Nahapay, Iloilo. Elino Aragon, director of the Bible School of the Air is on the left. These believers are meeting as a result of taking courses from the Bible School of the Air. Iloilo is in the Visayas and is quite a distance from Manila.

Ang una nga panid sang listahan sang kaduhaan kag anom ka litrato nga ginpili ni Ken Engle para sa Grace Triumphant, upod ang iya mga caption, nga ginpadala sa Walterick Publishers sang 27 Marso 1985.

Ang mga Litrato ni Ken, padayon

PHOTOGRAPHS: Continued (Cyril Brooks)

18. Faith Academy, the school for missionaries children near Manila. Cyril Brooks served for many years on the board. Several ofthe missionaries of Christian Missions In Many Lands have served on the faculty and as houseparents over the years.
19. Cyril and Anna Brooks on their 40th wedding anniversary in 1962.
20. CMML missionaries in Manila in 1962. Ken and Mary Lou Engle, Charles and Gladys Cox, Len and Esther Brooks, Cyril and Anna, Glynn and Lele Deen & Milton and Marjorie Haack.
21. A grou- of CM^L missionaries in 1982.
22. Elaine and Ken Brooks, Cyril and Anna with Rose shaking hands with President Marcos in September of 1972. Cyril and Anna were honored for their 50th wedding anniversary and 50 years in the Philippines.
23. Bible School graduates at the Emmaus Bible Camp in 1982.
24. Rudy and Guadalupe Ponce de Leon. Rudy has taught at the Bible School and also directed it. Guadalupe is medical doctor. They have been active in the youth work over the years.
25. Cyril and Anna's 60th wedding anniversary celebrated in Manila in 1982. David (grandson) and Lois, Len and Esther, Elaine and Ken, Ruth Shannon (~~neice~~ niece) and Rose.
26. Anna and Cyril in Baguio City.

Ang ikaduha nga panid sang listahan ni Ken. Numero 13: "Pagsibya sang Bible School of the Air upod si Ken Brooks, Ken Engle kag Cyril Brooks (DZAS, Manila)." Ang numero 20 nagabanggit kay Ken kag Mary Lou sa tunga sang mga CMML nga misyonero sang 1962.

Ang Orihinal nga mga Panid, 1981

Cyril and Anna Brooks have been serving the Lord in the Philippines since 1922, with few interruptions — a total of 59 years! Their three children, Len, Ken, and Rose, are all in full-time work.

September's article on Emmaus Bible School's outreach, "These Forty Years," mentioned the use of Emmaus correspondence courses by The Bible School of the Air. This article is a fitting sequel.

The Gospel Messengers radio program in 1940. C. H. Brooks is in the right background. The quartet leader is American, the soprano and alto Filipino, the tenor Indonesian, the bass Chinese!

Some missionary-minded parents watched their little son, perched atop a wooden sawhorse, lustily singing, "Speed away, speed away with the life-giving Word." They had dedicated their youngest son to the Lord for God's service and named him "Cyril" after a missionary who had died in Central Africa. None of them realized how prophetic were the words sung in innocence.

When the Psalmist wrote *"His Word runs swiftly" Psalm 147:15 (N.I.V.)* he was thinking of the rapidity of God's commands throughout His creation. In this modern age we may apply those words to the swift spread of the Gospel by means of radio and literature. Here are a few dates significant to us as having a personal part in the dissemination of God's Word.

February 12, 1922 in Hackensack, N.J. For the first time listened to a sermon on the radio but never dreamed that radio would play a large part in our ministry in the Philippines for which we were then preparing. Incidentally, the sermon wasn't very good, being more about Abraham Lincoln than about Jesus Christ!

February 24, 1935 in Manila. Spoke for the first time on the radio as a guest of *The Gospel Messengers* program. The message, "True Satisfaction" was later printed in the September issue of *The Philippine Evangelist.*

March 15, 1936. Took over as the regular speaker of *The Gospel Hour* on KZRM, a commercial radio station in Manila. Apart from furlough time, 1937-1938, continued this ministry with many interesting and fruitful contacts. Heard of a large group in Guam who listened regularly. Received many testimonies of souls being saved. Twenty years later we met a lady who had been saved through that program.

December 7, 1941, Spoke on Four Freedoms with a spiritual application, unaware that Japanese bombers were already on the way toward Pearl Harbor and the Philippines. Thus was terminated that phase of radio ministry, during the years of Japanese occupation and rehabilitation at home until our return to the Philippines.

April 17, 1950. The first program of the Bible School of the Air over the facilities of the Christian radio station of the Far East Broadcasting Company (FEBC) in Manila.

THE BIBLE SCHOOL OF THE AIR

As we prayed about the type of radio program to offer and whether we should use FEBC or a commercial station, we received in early 1950 a copy of a new course published by Emmaus Bible School. The Lord's guidance became clear as we read through *What The Bible Teaches.* A program of Bible study based on a correspondence course which would be offered free to listeners. The guidance was confirmed by the cooperative response of Mr. Robert Bowman of FEBC. The station had been in operation then for nine months. With his help we came up with the name *Bible School of the Air* because the significance of "Emmaus" would be lost on prospective listeners.

1950 was not the most auspicious time to launch this new project. Tension was high throughout the Far East. The Korean War was soon to start. Insurgency was rife in the Philippines. The U.S. Embassy had warned U.S. citizens not to travel at night

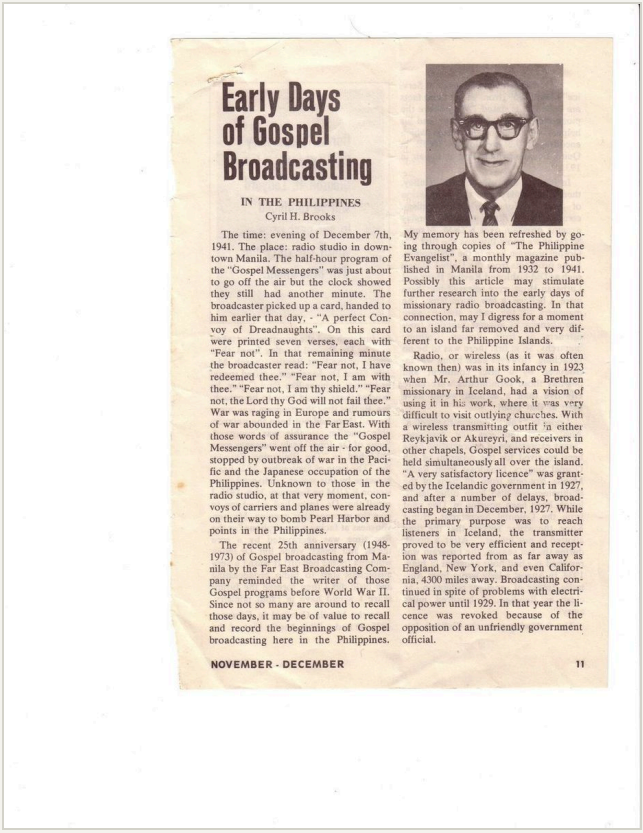
"HIS WORD RUNS SWIFTLY"

— Cyril H. Brooks

The Story of The Bible School of the Air, Manila

Ang una nga panid sang artikulo sa Missions sang 1981, upod ang programa sa radyo nga Gospel Messengers sang 1940. Buksan ang orihinal nga mga panid (PDF).

Ang Orihinal nga mga Panid, 1973

Early Days of Gospel Broadcasting

IN THE PHILIPPINES

Cyril H. Brooks

The time: evening of December 7th, 1941. The place: radio studio in downtown Manila. The half-hour program of the "Gospel Messengers" was just about to go off the air but the clock showed they still had another minute. The broadcaster picked up a card, handed to him earlier that day, - "A perfect Convoy of Dreadnaughts". On this card were printed seven verses, each with "Fear not". In that remaining minute the broadcaster read: "Fear not, I have redeemed thee." "Fear not, I am with thee." "Fear not, I am thy shield." "Fear not, the Lord thy God will not fail thee." War was raging in Europe and rumours of war abounded in the Far East. With those words of assurance the "Gospel Messengers" went off the air - for good, stopped by outbreak of war in the Pacific and the Japanese occupation of the Philippines. Unknown to those in the radio studio, at that very moment, convoys of carriers and planes were already on their way to bomb Pearl Harbor and points in the Philippines.

The recent 25th anniversary (1948-1973) of Gospel broadcasting from Manila by the Far East Broadcasting Company reminded the writer of those Gospel programs before World War II. Since not so many are around to recall those days, it may be of value to recall and record the beginnings of Gospel broadcasting here in the Philippines.

My memory has been refreshed by going through copies of "The Philippine Evangelist", a monthly magazine published in Manila from 1932 to 1941. Possibly this article may stimulate further research into the early days of missionary radio broadcasting. In that connection, may I digress for a moment to an island far removed and very different to the Philippine Islands.

Radio, or wireless (as it was often known then) was in its infancy in 1923 when Mr. Arthur Gook, a Brethren missionary in Iceland, had a vision of using it in his work, where it was very difficult to visit outlying churches. With a wireless transmitting outfit in either Reykjavik or Akureyri, and receivers in other chapels, Gospel services could be held simultaneously all over the island. "A very satisfactory licence" was granted by the Icelandic government in 1927, and after a number of delays, broadcasting began in December, 1927. While the primary purpose was to reach listeners in Iceland, the transmitter proved to be very efficient and reception was reported from as far away as England, New York, and even California, 4300 miles away. Broadcasting continued in spite of problems with electrical power until 1929. In that year the licence was revoked because of the opposition of an unfriendly government official.

Ang una nga panid sang artikulo sa Signal sang 1973, upod ang litrato ni Cyril Brooks. Buksan ang tanan nga apat ka panid (PDF).

Magbasa Pa

Ang kada link nagabukas sa bag-o nga window, agod makabalik ka gilayon sa sini nga panid.

Si Cyril H. Brooks sa PlymouthBrethren.org ↗
Ang iya author page, upod ang iya mga sinulat.

Grace Triumphant sa PlymouthBrethren.org ↗
Ang bug-os nga libro, kapitulo kada kapitulo.

Mga Ginhalinan

Ining tomo nagkuha halin sa autobiography ni Cyril H. Brooks nga *Grace Triumphant* (Walterick Publishers, Kansas City, © 1985); sa iya mga artikulo nga “His Word Runs Swiftly” (*Missions*, Nobyembre 1981), “Early Days of Gospel Broadcasting in the Philippines” (*Signal*, Nobyembre–Disyembre 1973), “Progress of Missions in the Philippines” (typescript, mga 1977), “Call to Missions” kag “Daily Church Growth”; sa *Bible School of the Air News* sang Mayo 1967; kag sa file ni Ken kag Mary Lou Engle parte sa mga Brooks: mga sulat halin 1959 tubtob 1986, ang log ni Ken, ang iya listahan sang litrato para sa libro, ang folder sang ika-60 nga anibersaryo, kag ang sulat ni Rose Brooks sang 12 Marso 1986. Ang mga estorya parte kay Ken yara sa Ikaduha nga Tomo kag sa Sa Iya Kalipay.

Ang kada link sa sini nga tomo nakalista man sa panid sang Mga Link.

Mga Kaupod nga Libro

Pito ka kaupod nga libro ang nagatindog sa tupad sang lima ka tomo sang estorya.

Sa Iya Kalipay: Ang Kabuhi kag Ministeryo ni Ken Engle
Ang kaugalingon nga mga sulat ni Papa · 1951–1987 · ang iya kabuhi kag ministeryo

"Mary Lou, Mary Lou": Ang Estorya ni Evelyn kag Fred Balanag
Baguio City · 1968–2010

Cheryl
Cheryl Lyn Engle · ang iya kabuhi, ang iya musika, ang iya kaugalingon nga mga pulong

Karen, Patrick, kag Romblon: "Ginadala ang Palanan-awon"
keepm.org · ang Emmaus app · Moments to Remember · Karen kag Patrick

Mga Estorya sang Pamilya kag mga Abyan
Mga abyan sang hilikuton · mga estorya sang pamilya · reperensya sang pamilya

Ang mga Handumanan ni Kevin
Kevin Engle · sa iya kaugalingon nga mga pulong · Stewards Foundation · Sa Kaugalingon nga mga Pulong ni Papa

Manugbantala ni Cristo: Ang Estorya ni Rudy Ponce de Leon
San Juan, Rizal · 1951–1996

> **Faithful Men: A Library of Christian Classics**, halin sa PlymouthBrethren.org: mga manunulat nga Brethren kag mga kabuhi sang misyonero, nga mapangita paagi sa manunulat, Kasulatan kag topiko. **Buksan ang librarya ↗**

Ang Mga Sulod sang bug-os nga serye →

Ang tanan nga link sa serye, sa isa ka lugar →

Ano ang Masunod

Ini ang Ikawalo nga Tomo sang *Ginoo, Ihatag Mo sa Amon Ining Bukid*. Ang Mga Sulod nagalista sang kada libro sa serye.

> Bantayi sila para kay Jesus tubtob sa kahangturan.
>
> ang pangamuyo sa likod sang KEE Philippine Missions

Edisyon sang 11 Oktubre 2026 · upod ang "Prays for Us Daily" ni Gordon (10 Okt 2026), "ML + I," "Two Candles" kag "The Wedding," ang mga sulat ni Ken sang mga Tuig sang Inaway sang 1943–45, ang mga sulat sang 1950–51, "Herald of Christ" (ang estorya ni Rudy Ponce de Leon), "Mary Lou, Mary Lou," ang estorya ni Evelyn Balanag upod ang iya mga litrato, "The Landlord and the Projectionist," kag isa ka listahan sang mga hyperlink